P L
5179
S28
T52
1922
MAIN

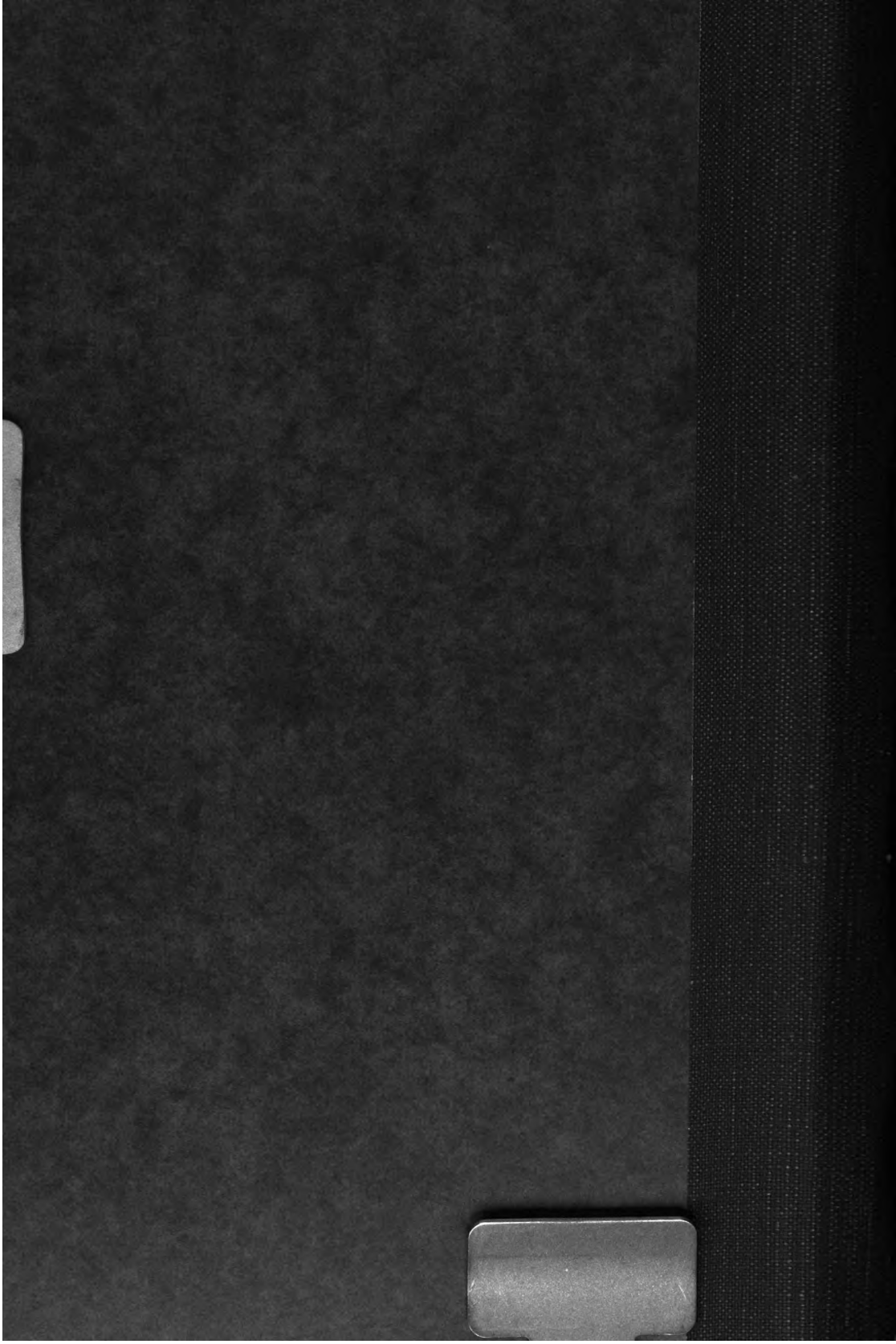

UCB

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Serie No. 383 Regi f 0.75

TJARIJOSIPOEN

SENDANG ING TAWOEN

ANGGITANIPOEN

SASTRAMINTARDJA

UITGAVE VAN DE COMMISSIE VOOR DE VOLKSLECTUUR
WEDALAN
BALÉ-POESTAKA

P. DUCRO. UITV.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Exchange from
Balai Pustaka
11-7-49

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b422019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Serie No. 383 Regi f 0.75

TJARIJOSIPOEN

SENDANG ING TAWOEN

ANGGITANIPOEN

SASTRAMINTARDJA.

WEDALAN
BALÉ-POESTAKA
1922.

DRUKKERIJ VOLKSLECTUUR
WELTEVREDEN.

R.DUCRO. UITV.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

52916418

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

PL5179
S28T52
1922
MAIN

ISINIPOEN SERAT POENIKA.

KATJA.

1. Késah ḍateng ḍoesoen Tawoen. . . . . 1.
2. Senḍang ing Tawoen . . . . . 3.
3. Koeboeran Setana (Plémbangan) . . . . . 5.
4. Kekésahan ḍateng ḍoesoen Sélapoera . . . . . 5.
5. Késah ḍateng ḍoesoen Tawoen ingkang kaping II. . 6.
6. Tjarijosipoen Kiageng Ketawang, Radèn Sinarawita, Radèn Lodradjaja lan Hastjarja . . . . . 8.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Tambangan **ing lèpèn Madioen**, (margi saking Ngawi ḍateng Bodjanegara).

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

I. KÉSAH ḌATENG ḌOESOEN TAWOEN.

Nalika dinten Slasa-Pon tanggal kaping 10 woelan Besar taoen 1847, oetawi tanggal kaping 25 woelan September taoen 1917 wantji djam tiga sijang, koela merlokaken késah ḍateng ḍoesoen Tawoen, kalebet wewengkon kaonderan Karangtengah ḍistrik Dera kiṭa Ngawi. Wosing sedya baḍé njatakaken kawontenanipoen senḍang Tawoen ingkang kanggé papan panjadrananipoen tetijang ing ḍoesoen ngrikoe saben woelan Soera kaleres dinten Anggarakasih (Slasa-Kliwon).

Lampah-koela saking aloen-aloen mangalèr, doemoegi peken Soré ménggok mangétan sakeḍik noenten ngèntjèng ngalèr ngétan, doemoegi salèring kantin ménggok mangétan nglangkoengi tangsi andjog ing lèpèn Madioen. Wonten ingrikoe njabrang noempak baita tambangan kagoenganipoen Kangdjeng Goepermèn ingkang sampoen kasaḍijakaken kanggé sinten kémawon ingkang mesṭi langkoeng. Sadangoening koela noempak baita, méngo mangalèr soemerep tempoeraning lèpèn Sala kalihan lèpèn Madioen, sarta kapernah podjoking lèpèn tempoeran sisih kidoel-kilèn katingal grija geḍong kamar-bolah Concordia. Doemoegi sabrang wétan ngantjik ḍoesoen Ngawi, oegi sampoen kalebet laladan kaonderan Karangtengah; ḍoesoen Ngawi poenika sitinipoen kagolong siti gamping.

Saking ḍoesoen ngrikoe lampah-koela ladjeng mangétan leres, déné radinanipoen minggah, watawis 500 mèter tebihipoen saking pinggiran lèpèn sabrangan waoe doemoegi radinan pratigan satengahing boelak kilènipoen ḍoekoeh Ngantroe. Wondéning sakiwatengening radinan pratigan poenika siti koeboeran Tjina. Lampah koela noenten njimpang ngidoel-ngétan andjog ḍoekoeh Saḍang.

Menggah tetijang ing ḍoekoeh Saḍang ngrikoe panggesanganipoen sami damel témpé, wonten oegi satoenggal-kalih ingkang saged damel toemboe oetawi sanès-sanèsipoen bangsa anaman deling.

Wiwit saking ḍoekoeh Saḍang ngétan leres, watawis 200 mèter tebihipoen radinan ingkang koela langkoengi, kinten-kinten sitinipoen inglebet growong, sabab njoewanten ḍoeng-ḍoeng. Saḍang ngétan doemoegi ḍoekoeh Katangan, mangétan malih andjog ḍoekoeh Praṇḍon. Menggah sakiwa-tengening radinan salebeting ḍoekoeh Saḍang sapangétan doemoeginipoen ḍoekoeh Praṇḍon poenika sitinipoen naḍah oedan, kaṭah tegilan sarta sabin-sabin ingkang boten kataneman (bera) kalanipoen mangsa ketiga. Doemoegi ḍoekoeh Praṇḍon wonten radinan pratigan ingkang ngidoel

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

andjog ḍoekoeh Tjereng, wonten pratigan ngrikoe lampah-koela ngalèr ngétan sakeḍik, nglangkoengi grija kaonderan Karangtengah, kaleres salèring radinan, lampah-koela taksih ngalèr-ngétan, sareng doemoegi radinan prasakawanan sawétaning ḍoekoeh Poendjoel ladjeng ménggok ngalèr mlebet ḍoesoen Tawoen, mangalèripoen notog radinan pratigan ladjeng ménggok ngétan sakeḍik teroes ménggok ngalèr leres andjog ara-ara pangénan. Wonten ingrikoe katingal pernahing senḍang, kaṭah kekadjenganipoen ingkang ageng-ageng ajom sanget, koela gegantjangan moeroegi, leres poenika senḍang Tawoen, ḍateng koela ingrikoe sampoen djam $4^1/_4$, koela kapeksa ngaso sakeḍap. Déné wijaring senḍang wonten 15 mèter pasagi, kekadjengan ingkang angajomi wonten ngrikoe kapétang kaṭah witipoen djambet oegi wonten sanèsipoen, kadosta gajam, djatos, séngon.

Telenging senḍang doemoenoeng podjok sisih lèr-wètan, wijaripoen ± 0.80 mèter, tojanipoen bening sanget, oebalaning toja boṭen ketawis babar pisan. Menggah isinipoen senḍang namoeng oelam alit-alit sarta boeloes.

OELAM SALEBETING SENḌANG.

Oelam ingrikoe gigiripoen mawi doemoek tjemeng agengipoen saḍelé-ḍelé sarta boten gaḍah adjrih (giras) ḍateng tijang, tanḍanipoen sareng koela njegoer ing senḍang kaṭah sanget oelam alit-alit moeroegi njakoti kéntol pating tjreṭil, saking kaṭahipoen bebasan njéndol (nḍawet kaja ḍawet) lebeting senḍang ± 0.60 mèter.

BOELOES.

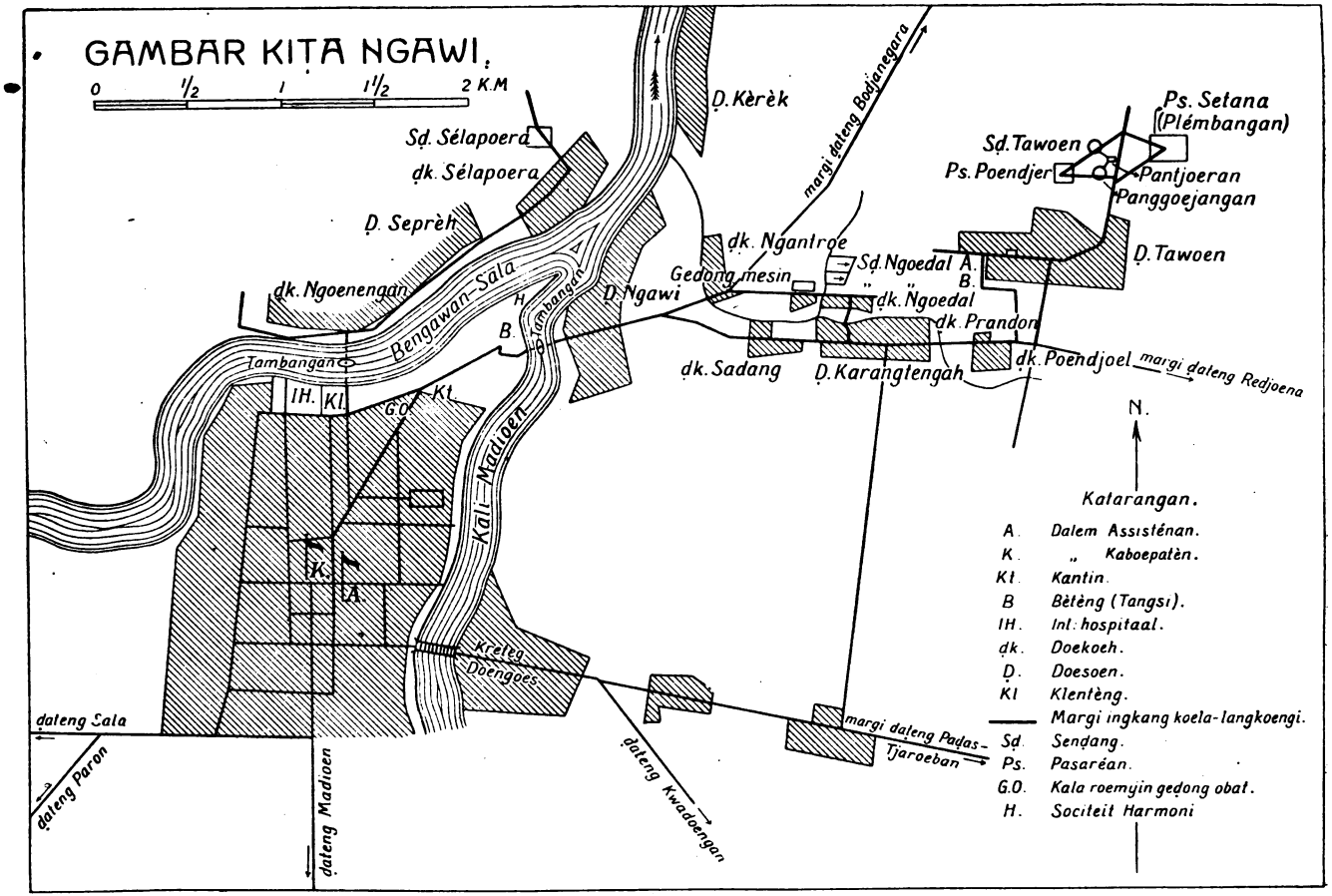
Salebeting senḍang ngrikoe boeloesipoen warni kalih, ingkang doemoenoeng salebeting teleng, kèpèting baṭok wingking mawi belang peṭak ngiwa-nengen, déné ingkang doemoenoeng sadjawining teleng loegas tanpa belang peṭak; makaten malih kados sampoen kalebet pérangan pijambak-pijambak. Awit sareng koela soemerep lampahing boeloes poenika, ladjeng kémawon koela toembas sekoel lawar kanggé makani, namoeng perloe baḍé njatakaken panggagasing batos, wasana sareng koela kepjoeri sekoel kapernah teleng, ingkang poeroen neḍa namoeng boeloes belang, boeloes loegas kèndel mangoek-mangoek paḍas pipining teleng. Kirang mareming manah, koela ngepjoeraken malih ḍateng tengahing senḍang, ingrikoe boeloes loegas pating gramang moeroegi, sarta ingkang belang oegi ladjeng medal saking teleng moeroegi toemoet neḍa, marambah-rambah anggèn koela njatakaken inggih makaten kémawon.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

2. SENḌANG ING TAWOEN.

RERESIḴ LAN WILOEDJENGAN.

Senḍang Tawoen poenika doemoenoeng sapinggiring kradjan ḍoesoen sisih wétan, papanipoen kalebet siti paredèn, wondéning tojanipoen mitoeloengi sanget ḍateng kabetahanipoen tetijang ing ḍoesoen ngrikoe, sabab kadjawi kanggé pangombèn, ilining toja saged loemèbèr ing pategilan sarta ḍateng pasabinan. Mila tetijangipoen sami roekoen reresik salebeting senḍang, mboetjali goḍonging kekadjengan ingkang sami dados oewoeh (rereged), soepados lampahing toja saged saé (adjeg). Oetawi malih oepami boten makatena, koela poeroen mesṭèkaken senḍang ngrikoe dados pawoehan, toja boten saged mili, langkoeng-langkoeng baḍé noewoehaken sesakit.

Mangsoeli bab reresiking senḍang; saben taoen tetijang ḍoesoen ngrikoe jèn njadran mesṭi ḍateng senḍang, ngiras ngresiki salebeting teleng. Menggah ingkang kadjibah reresik ing lebeting teleng poenika, amoeng menḍet tijang toeroenipoen ki Ageng Ketawang, sabab tijang ingkang pantjèn dédé wadjibipoen (toeroenan ki Ageng) boten wonten ingkang poeroen, kilap sabab saking poenapa, koela tlisik-tlisik namoeng saking adjrih.

Kalanipoen njadran poenika mesṭi nganggé sadjèn (isarat) goenoengan, opak, tapé, rangrangginan, teboe keretan dipoensoendoeki toetoes ladjeng katantjepaken ing wewangoenan ingkang minangka goenoenganipoen; panggang ménda kenḍit, panggang peḍèt, baḍèg (doedoeh tapé ketan).

Djoeroe silem ingkang kadjibah ngresiki salebeting teleng, bilih baḍé silem mawi prabot satjaraning pangantèn kaḍaoepaken, badan sakodjoer binorèhan, soemping, tjoenḍoek sesekaran, gelangan, kelat-baoe ingkang kadamel djanoer, nanging namoeng sroewalan kémawon; njangking lantingan énggal isi baḍèg, tjoetjoek lan enḍasing lantingan tinoetoep rapet.

Katjarijos lantingan poenika ladjeng kabekta silem ing teleng, wonten inglebet lantingan dipoenpetjah, mantjoengoelipoen djoeroe silem mbekta rereged saking ḍasaring teleng, kadosta: koekoesan amoh, toemboe amoh oetawi sanès-sanèsipoen.

Patrap makaten waoe ngantos rambah kaping kalih sarta langkoeng. resiking teleng senḍang mitoeroet sapamanggihing djoeroe silem. Sasampoenipoen makaten, djoeroe silem nandoekaken temboeng panarimah ḍateng para tetijang boemi anggènipoen sami roekoen merlokaken rerénṭjang saha tetoeloeng resiking senḍang.

Djoeroe silem ladjeng mantoek sakeḍap, wangsoel sampoen menganggé barès satataning tijang gaḍah damel.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Kapernah sawétaning sendang wonten taroep wijar sarta pandjang, papan panggénan ambeng isi sekoel oetawi wowohan badé kanggé kendoeri.

Wondéning ingkang ngoedjoepaken oegi djoeroe silem, kaleresan sanget déné pijambakipoen ingkang dados loerahing ḍoesoen Tawoen.

Sadjèn (isarat) warni goenoengan, bilih sampoen kendoeri ladjeng kanggé rojokaning ngakaṭah, ingkang masṭi laré-laré angèn. Panggang ménda sarta panggang pedèt dipoeniris-iris kaedoem radin ḍateng tetijang siti ngrikoe

Mangsoeli kalanipoen djoeroe silem toemandang ngresiki teleng, kaṭah sanget laré nénéman ḍoesoen sami njemploeng ing sendang sarta djedjogédan njepengi sabet gagang otok oetawi ojod-ojodan ingkang woeled-woeled, kanggé sabetan kalihan kantjanipoen pijambak-pijambak. Laré-laré ingkang sampoen tetak nganggé sroewal, sanèsipoen sami woeda, rahi badan sami dipoenpoepoeri endoet petak ingkang doemoenoeng salebeting sendang kapernah sakidoeling teleng, mawi taboehan: angkloeng, kenong alit, kempoel saha kendang. Kaṭah tetijang saking mantja ḍoesoen sami merlokakan ningali; sandang-panganggènipoen boten ngèmperi jèn badé ningali, prasasat ngedegi damel mantoe.

Wiwit djam pitoe éndjing sadaja sadjèn-sadjèn, panggang saha ambengan sampoen sami katata ing padoenoenganipoen pijambak-pijambak; djam 8 tapoek ngresiki ± djam 11 sijang wiwit kendoeri, djam 12 sijang bibaran.

Watesing sendang ingkang sisih kidoel, tengah leres dipoensoeḍat minangka oeroenganing toja mili mangidoel andjog pantjoeran.

Pantjoeran poenika papan padoesanipoen tetijang ing ḍoesoen ngrikoe. Menggah tijang djaler sarta tijang èstri panggènanipoen boten noenggil, tijang djaler sisih kilèn, tijang èstri pantjoeran sisih wétan.

Salebeting batos koela ngalembana ḍateng tetijang ing ḍoesoen ngrikoe, anggènipoen sami boten poeroen: adoes, moesoesi, oembah-oembah wonten ing sendang. Wondéning kekadjengan ingkang ngajomi pantjoeran waoe, boten béda kados kekadjengan pangajomaning sendang.

Woetah-woetahaning toja pantjoeran mili mangidoel andjog baloembang ingkang langkoeng wijar tinimbang sendang; inggih poenika papan panggoejangan radja-kaja. Ing ngatasing panggoejangan papanipoen katingal resik, sarta ḍasaring siti paḍas, mila gandanipoen boten banger, sakidoel-kilèning panggoejangan tanggoelipoen kasoeḍat, tojaning oeroehan mili ngidoel-ngilèn, oeroet pager pémahan tegilanipoen tetijang ḍoesoen.

Kawoeningana wiwit saking panggoejangan doemoegi saoeroeting kalèn oeroehan kaṭahing boeloes loegas tanpa pétang, sami ngrambjang ing toja, wonten oegi ingkang saba ing ḍaratan saking tjatjarijosanipoen tetijang siti, boeloes-boeloes poenika

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

boten wonten poeroen memangsa koetoek, mandar damel kaoentoengan awit saking tiganipoen.

3. KOEBOERAN SETANA (PLÉMBANGAN).

Nalika koela dateng ing pantjoeran wantjinipoen djam 5 sonten, noenten adoes. Sabibaring adoes, ladjeng késah ngalèr-ngétan minggah dateng ara-ara pangénan, sawétaning ara-ara ketingal padjatosan sarta kadjeng sanèsipoen ingkang ageng-ageng. Sareng koela poeroegi, salebeting padjatosan poenika koeboeran kalebet wewengkon doesoen Tawoen, naminipoen koeboeran Setana (Plémbangan).

Salebeting koeboeran poenika namoeng wonten grija (tjoengkoep) gedong satoenggal, kajoman wit pakis ageng sanget, sarta wit sembodja woengoe lan petak. Katah tetijang sami langkoeng ingrikoe ingkang badé adoes oetawi ngangsoe ing pantjoeran nanging boten wonten ingkang soemerep sinten ingkang soemaré ingrikoe. Koela takèn-takèn meksa boten saged angsal katrangan ingkang goematok, dados dapoer tanpa damel.

Sareng sampoen wantji djam 6.50 sonten, koela kepeksa mantoek, selak kasapoeting daloe. Doemoegi ara-ara pangénan koela njawang redi Lawoe katingal tjeta, kapernah kidoel-kilèn. Déné doesoen Tawoen sinawang saking ara-ara ngrikoe katingal ledok, saha ningali keteling wit klapa sakalangkoeng asri, wohipoen ndados, sadaja pekarangan ingrikoe mesti wonten witipoen klapa toer saé-saé. Sarèhning lampah-koela nglangkoengi grijanipoen loerah Tawoen, dados koela merlokaken mampir sakedap, kepéngin soemerep sinten ingkang soemaré ing tjoengkoep gedong Setana waoe. Dateng-koela ing grijanipoen loerah sampoen djam pitoe daloe, kaleresan loerah wonten ing grija. Sasampoenipoen satata linggih tepang-tinepang, koela noenten pitakèn sinten ingkang soemaré ing Setana ngrikoe. Loerah sagah nganḍaraken, saha sadjarwa ingkang wonten Setana ngrikoe leloehoeripoen pijambak, sarta oegi ingkang jasa sendang sarta pantjoeran kaseboet ngadjeng. Dèrèng ngantos kaanḍaraken koela pamit mantoek, semadosan béndjing éndjing kémawon kaladjengaken, pijambakipoen najogjani lan njagahi.

4. KEKÉSAHAN ḌATENG ḌOESOEN SÉLAPOERA.

Sareng dintenipoen Rebo sijang, koela njidrani pradjangdjian, boten saged ḍateng ing Tawoen, kapambeng ing padamelan, nanging koela kepeksa kèngkènan laré mbekta serat ngabari sandéning ḍateng-koela, pradjangdji malih dinten Kemis mesti ḍateng. Ing dinten Rebo poenika wantji djam $^1/_2$3 siang koela merlokaken késah ḍateng ḍoesoen Sélapoera, saking kita tjelak sanget, kaleres sakilèning lèpèn tempoeran.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Bidal-koela medal peken Soré ladjeng mengalèr leres, nglangkoengi peken ageng, doemoegi sakidoeling klentèng ménggok mangétan; wonten ngadjeng grija pagantosan ménggok ngalèr andjog lèpèn Sala, ingrikoe ladjeng noempak baita njabrang ngalèr, mentas ing daratan ngantjik doekoeh Ngoenengan, lampahkoela oeroet pinggiring lèpèn, ngalèr-ngétan, oegi nglangkoengi tempoeran. Sitinipoen ing doesoen ngrikoe kalebet siti gamping. Doemoegi doesoen Sélapoera katah ara-ara sami dados djoerang, awit dipoendoedoek kapendet sélanipoen kaobong kanggé gamping oetawi kawoer. Tetijang siti pandamelanipoen warni-warni; wonten ingkang ndoedoek séla, damel krandjang wadah gamping [kawoer], djoeroe njatangi baita amot gegramèn [dagangan] kabekta dateng Padangan, Tjepoe saoeroetipoen.

Kita Ngawi poenika alit, nanging ardja, djalaran saking katahipoen tijang gegramèn. Barang-barang dagangan saking Madioen, Panaraga toewin Magetan wonten ing tambangan Kaliara [Ngoenengan] katampénan baita sanès, kabekta dateng Padangan saoeroetipoen, ngantos kirang-kirang, boten naté boebroek.

Lampah dagang mawi baita tetijang ingrikoe mastani „Dagang masaran" awit kapestèkaken salebeting sapeken [5 dinten] sampoen mantoek dateng Ngawi. Miliring baita masaran dinten Paing sijang, wangsoelipoen ing Ngawi dinten Legi sonten. Amila jèn kaleres dinten Legi saha Paing, sabrangan ngrikoe kados palaboehan, oentaping bakoel tjandak-koelak tanpa oepami katahipoen.

Mangsoeli tjarijos, wonten ing Sélapoera koela ningali sendang alit [belik] tojanipoen bening, ilining toja andjog ing lèpèn. Koela ketjoewan sanget déné boten angsal tjarijos sakedik-kedika bab kawontenaning sendang ngrikoe, papanipoen ajom katah witipoen gajam. Koela boten dangoe ladjeng loemampah mangilèn doemoegi ara-ara pangènan, salèring ara-ara katingal padjatèn nggenggeng moedjoer mangilèn. Wonten ing ara-ara koela madjeng mangétan leres, ningali doesoen Kèrèk sisih kidoel katingal meglik-meglik, boten dangoe noenten sami mantoek. Djam 7 sonten sampoen doemoegi ing sabrangan.

---

5. KÉSAH DATENG DOESOEN TAWOEN INGKANG KAPING II.

Katjarijos noedjoe dinten Kemis sijang djam 2, koela noehoni djangdji bidal késah dateng Tawoen. Lampah-koela doemoegi radinan pratigan sakilèning doekoeh Ngantroe ladjeng ngalèr-ngétan, boten nglangkoengi radinan ingkang sakawit, sabab koela gadah perloe kepéngin soemerep sendang Ngoedal ingkang tojanipoen kasengker pengagenging tangsi Ngawi. Wonten sawétaning doe-

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

koeh Ngantroe radinan sempal dados kalih, mengalèr leres ḍateng Bodjanegara, lan mangétan doemoegi ing senḍang Ngoedal. Sampoen mesṭi kémawon koela ladjeng ménggok mangétan njebal ara-ara koeboeran Tjina, boten tebih saking radinan simpangan waoe, koela andjog ing lèpèn Ngantroe, sanalika njabrang, lebetipoen toja namoeng nelesi polok, ingrikoe lampah-koela minggah djoerang noenten ménggok mangalèr doemoegi senḍang Ngoedal.

Senḍang Ngoedal poenika kinoebengan déning pager kawat ri, kekadjenganipoen ageng-ageng ngajomi senḍang, kadosta: kadjeng djohar, wit djamboe wana, gajam sarta ranḍoe wana. Oedalaning senḍang ketoetoep ing panḍemèn jasanipoen koempeni, wangoenipoen pasagi pandjang, oekoeranipoen pandjang-wijar-inggilipoen $2 \times 1 \times 1$ M; ingkang sisih kilèn mawi toetoep kadjeng pasagi $0.80 \times 0.80 \times 0.04$ M. ingkang kadamel blabag djatos, oeroeh-oeroehaning toja mili mangilèn, lampahing toja ingkang ḍateng tangsi nganggé pipa tosan, sarta kompan mawi pirantos mesin, doenoenging mesin kompan wonten sakilèning lèpèn Ngantroe ingkang koela-sabrangi waoe; mesin waoe manggèn ing grija geḍong moedjoer ngilèn, ingkang kadjibah tengga sarta nglampahaken mesin oegi koempeni.

Salebaring neningali wonten ingrikoe, koela noenten pitakèn ḍateng satoenggaling tijang, radinan poendi ingkang saged doemoegi ing Tawoen. Wangsoelanipoen tijang waoe, kapoerih noeroet latjaking maésa, dados njata boten-wonten marginipoen, kadjawi sebalan oeroet ara-ara oetawi galengan tetegilan. Nalika koela loemampah tansah pitakèn ḍateng tetijang ingkang kapinoedjon nggarap tegil, nggarap pager pémahan sarta tetijang ingkang sami ḍoeḍoek-ḍoeḍoek siti menḍet séla kanggé gamping. Boten dangoe lampah-koela andjog ing radinan moedjoer mangétan inggih poenika kaleres sawétaning poeḍoenan [helling].

Ladjenging lampah boten béda ingkang roemijin.

Kawoeningana, saḍateng-koela ing grijanipoen loerah Tawoen, pijambakipoen boten wonten, déné ing wektoe poenika wonten kamitoewa satoenggal tjarijos ḍateng koela bilih loerah wiwit éndjing késah nganglang dèrèng mantoek. Nalika loerah baḍé késah, meling ḍateng kamitoewa waoe kapoerih nengga, sawantji-wantji koela ḍateng soepados dipoentedahna ing Poendjer.

Sanalika kamitoewa koela adjak ḍateng Poendjer, salebeting manah, koela tansah ngalembana ḍateng saéning beboedènipoen loerah, déné mbijantoe sanget ḍateng sedya-koela, katjihna anggèning matah kamitoewa.

Saking grijanipoen loerah lampah-koela mangalèr, doemoegi pantjoeran ménggok ngilèn nglangkoengi panggoejangan, sarta ara-ara pangénan, noenten minggah $\pm$ 15 M. inggilipoen, doemoegi Poendjer. Dèrèng dangoe anggèn-koela kèndel, loerah ḍateng

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

sakantjanipoen poelisi. Wonten ingrikoe omong-omongan sawatawis dangoe loerah njarijosaken angsal-angsalaning nganglang. Rèhning wektoe poenika sampoen kesapoet ing wantji daloe [serap] loerah koela-adjak mantoek ḍateng grijanipoen. Doemoegining grija sarta sasampoening satata lenggah aso, koela miwiti pitakèn ḍateng loerah, aloeranipoen sendang sapanoenggilanipoen poenapa déné ingkang sami kakoeboer ing Poendjer sarta ing Setana [Plémbangan].

Sadèrèngipoen loerah ngandaraken bab ing Tawoen, pijambakipoen neḍa pangapoenten menggah leres-lepat mèmper lan botenipoen tjarijos ingkang baḍé dipoenandaraken, sarèh-déné pijambakipoen pijambak oegi boten gaḍah tanḍa-tanḍa ingkang saged mitajakaken leresipoen ḍateng sanès, makaten malih boten pisan-pisan nedya angoemoek-oemoekaken kawontenan ngrikoe, sabab pijambakipoen toeroen saking ingkang soemaré ing Poendjer.

---

6. TJARIJOSIPOEN KIAGENG KETAWOENG, RADÈN SINARAWITA, RADÈN LODRADJAJA LAN HASTJARJA.

Ingkang soemaré ing pasaréan Poendjer poenika, satoenggal ki ageng Ketawang, pernahipoen wonten nganḍap kapéring mangilèn, mawi tenger wit pakis sakalangkoeng ageng; satoenggilipoen njai ageng Ketawang, pernahipoen wonten sanginggiling goemoekan sisih wétan.

Katjarijos nalika pandjenenganipoen Kangdjeng Soeltan Padjang mentas arerempon prang kalihan Arija Panangsang ing Djipang, ingkang nemahi séda ing palagan kalihan Patihipoen nama Toemenggoeng Mataoen. Watawis taoen laminipoen, Adipati ing Blambangan mbaléla, boten poeroen karèh déning Narèndra ing Padjang, satemah dados prang.

Sapengkering wadya ing Padjang bidal ngloeroeg ḍateng Blambangan, wantjining daloe Kangdjeng Soeltan nampi wangsit salebeting pasoepenan. Menggah wasitaning pasoepenan waoe makaten. Kangdjeng Soeltan boten kepareng oetoesan ndawoehaken bebendoe ḍoemateng kalepataning Adipati Blambangan. Nadyan pandjenenganipoen Naréndra binaṭara, nanging toemraping kalepatan poenika kedah dipoensingkiri roemijin, awit bilih Kangdjeng Soeltan adreng anggènipoen nindakaken bebendoe, namtokaken baḍé kapitoenan ageng, wadya-bala kaṭah pedjah, mengsah kaṭah ingkang ndjarah-rajah. Sareng Kangdjeng Soeltan woengoe, ngoengoen sanget ḍateng pasoepenanipoen, sarta ing panggalih baḍé njatakaken, sarèh-déné sampoen keladjeng.

Sigeg wadya ing Padjang ingkang sami loemampah, sadoemoeginipoen Blambangan ladjeng nandoekaken pratingkah ingkang

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b429019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

sakalangkoeng sija. Wasana ḍoemawahing prang wadya ing Padjang kasor joedanipoen, ngantos moendoer wantjining daloe, wangsoel ḍateng Padjang. Saḍatengipoen ing pradja kaleresan Kangdjeng Soeltan siniwaka pinarak ing ḍampar kantjana, sinéba para wadya bala. Pangadjenging pradjoerit doeta ingkang wangsoel saking Blambangan, madjeng ing paséwakan moendjoek tiwasing dinoeta, kaṭah wadya bala ketaton sarta kaṭah ingkang sami pedjah.

Kangdjeng Soeltan miḍanget oendjoek atoeripoen pangadjenging pradjoerit tjotjog wasita ingkang pinanggih salebeting pasoepenan. Boten dangoe séwakan kabibaraken.

Anoedjoe ing wantji daloe Kangdjeng Soeltan nampi wasita malih, ing béndjing jèn wonten laré djeḍjaka saking ḍoesoen Mataoen nedya soewita ing ngarsa Naréndra soepados katampia.

Éndjingipoen sang Praboe dahat ġènira ngoengoen.

Katjarijos Kangdjeng Soeltan kagoengan poetra kakoeng satoenggal ingkang boten klebet ing Kraton, adjedjoeloek Radèn Sinarawita. Poetra poenika tansah kelara-lara, sebab boten kaaken poetra déning Sang Praboe. Saking sangeting soengkawa poenapa déné lingsem ing sanès, wantjining daloe Radèn Sinarawita ontjat saking pradja, tindakipoen kaloenta-loenta nasak wana garoemboelan nglangkoengi djoerang pèrèng, sanget anggèning misakit sariranipoen. Tindakipoen sangsaja mangétan ngantos doemoegi ing watesing ḍoesoen Tawoen ingkang sisih kilèn, kèndel ing ḍoekoeh Ngoedal.

Noenggil mangsa kalihan lelampahanipoen Radèn Sinarawita, keleres ingkang dados sesepoehipoen ḍoesoen Tawoen, namoeng katelah nami Kiageng Ketawang (Kiageng Mataoen = Tawoen) déné asal saking poendi waoenipoen, boten kasoemerepan.

Kiageng Mataoen, tansah aréka-daja ngoepados oemboel (soember) sageda angsal toja ingkang njekapi toemrap kabetahanipoen tetijang ing ḍoesoen ngrikoe, kadosta: kanggé pangombèn, oembah-oembah lan sanès-sanèsipoen.

Saking sangeting pangoedi, boten kétang sajahing sarira sabab anggènipoen ambrèngkali séla-séla, wasana manggih oemboel (soember) sakalangkoeng agengipoen saha tojanipoen bening. Kiageng Mataoen miṇḍak taberi, oemboel waoe ladjeng saged dados seṇḍangi nggih-poenika seṇḍang Tawoen. Pantjoeran Panggoejangan ngantos saged ndjalari saéning panggarap siti, soeboer ingkang sami tinanem.

Kiageng Mataoen, kagoengan poetra djaler satoenggal nama Radèn Lodradjaja, sakalangkoeng bagoes ing warni sarta ramaiboe sanget tresnanipoen, wiwit ngoemoer nem taoen sampoen kawoelang ngadji ḍateng ponḍok satjelakipoen ḍoesoen ngrikoe. Watawis ngoemoer 10 taoen saben daloe koelina njemploeng ing seṇḍang Tawoen natas sedaloe. Lelampahanipoen Radèn Lodra-

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

djaja makaten poenika boten kawoeningan déning rama-iboe nanging toemrap tetijang ing paḍoesoenan kaṭah ingkang sami soemerep, sabab kalaning wantji daloe tetijang alit gilir-ginilir nganglang ḍoesoen, soeprandéné ingkang sami soemerep ḍateng lelampahanipoen Radèn Lodradjaja boten wonten poeroen sadjarwa ḍateng Kiageng, kanjana sampoen terang saking ḍawochipoen ingkang rama.

Sareng ndoengkap sakawan tahoen laminipoen Radèn Lodradjaja saben daloe tansah njemploeng ing sendjang. Ing satoenggiling daloe ing sendjang ngrikoe wonten soewara djoemegoer. Tetijang satjelaking sendjang ingkang kapinoedjon taksih melèk oetawi ingkang nglilir, mireng antjering soewara djoemegoer ladjeng sami medal njatakaken, sami mbekta obor sarta tjolok. Doemoegi sendjang pating biloeloeng madosi sababing swara. Pinanggihing nalar:

1e. telenging sendjang éwah saking padatan.
2e. kadingarèn Radèn Lodradjaja boten wonten.

Tetijang waoe ladjeng sami wangsoel mantoek ḍateng grijanipoen pijambak-pijambak.

Éndjingipoen wantji djam 9 Kiageng Mataoen tansah ngadjeng-adjeng ḍatengipoen ingkang poetra, kalampahan pitakèn ḍateng tetijang ingkang sami langkoeng baḍè ḍateng peken; wangsoelanipoen ingkang dipoenpitakèni:

1e. njarijosaken lelampahanipoen Radèn Lodradjaja, ing saben daloe natas melèk koengkoem ing sendjang laminipoen sampoen 4 taoen.
2e. njarijosaken ing sendjang wantji daloe wonten soewara djoemegoer, pinanggihing sabab:
a. wijaring teleng sendjang iwah saking padatan.
b. déné Radèn Lodradjaja kadingarèn boten koengkoem ing sendjang.

Kia eng angsal wartos makaten poenika sanget anggèning boten pitados, nanging rèhné prakawis poenika sampoen kajektèn déning ngakaṭah (tetijang ing ngrikoe) dangoe-dangoe ladjeng pitados. Sanalika nangis sarta mantoek mertosi ḍateng Njai ageng, ontjating poetra, poenapa déné tjarijosing ngakaṭah ingkang sampoen pinireng. Kekalihipoen sami narimah papestènipoen ingkang maha kawasa.

Boten watawis dangoe, rawoehipoen Radèn Sinarawita adamel kagèting Kiageng sakalihan, ngitjalaken kasoesahanipoen mentas kétjalan poetra. Nadjan Kiageng sakalihan dèrèng natè sesrawoengan ḍateng tamoenipoen ingkang nembé rawoeh soeprandéné boten kekilapan bilih tamoe poenika taksih toerasing ratoe, katitik pasemoning wadana. Atoeripoen Kiageng Mataoen; „ḍoeh anggèr Goesti-koela sang binagoes, soemangga koela-atoeri loemebet ing grija lenggah ing ambèn; sampoen manggalih pakè-

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

wed, boten kalintoe Goesti pandjenengan-dalem ndjoedjoeg grijané poen bapa."

Radèn Sinarawita loemebet ing grija lenggah ngambèn, pangandikanipoen makaten: „Kjai, sampoen kesangeten anggèn sampéjan ndjoendjoeng loehoering badan-koela minḍak dados èntjepaning lijan, déné raga-koela kados bangsa soedrapapa, panganggé kados kéré teka sampéjan seboet goesti."

Wangsoelanipoen Kiageng. „Anggèr, poen bapa boten baḍé pradoeli ḍateng èntjeping sanès, oetawi boten goemoen risaking boesana saha sarira, djer poen bapa amoeng anoet eninging pamawas. Amila anggèr sampoen noelak atoeripoen poen bapa."

Pangandikanipoen Radèn Sinarawita; O! inggih kjai, kasinggihan rembag sampéjan, nanging jèn pikadjeng-sampéjan makaten, kados koela baḍé boten djenak wonten ngriki, mangka saking tékat anteping manah-koela: 1e boten pisan-pisan jèn ta koela nedja nganggèkaken seseboetan loehoer oetawi tetemboengan ingkang aloes-aloes. 2e Kjai nganggepa anak ḍateng koela, sarta ngitjalana tata-basa, kadjawi koela ingkang mesti nganggé tata-basa sapantesipoen.

Radèn Sinarawita sanget anggènipoen ameminta ḍateng Kiageng, wasana Kiageng adjeng nglegani, wangsoelanipoen: „Ija ta gèr, rèhning: 1e akoe lan embokmoe wis toewa koerang ing tatakrama. 2e ḍasaré akoe wong désa, dadi sakabèhing kaloepoetankoe ngapoeranen. Balik anggèr rawoeh mréné kagoengan kersa apa, lan sapa kekasihmoe sarta poetrané sapa?"

Pangandikanipoen Radèn Sinarawita: O, kjai, sowan-koela amoeng baḍè nḍèrèk titip badan koela satjoewil; nama-koela Sinarawita, déné ingkang ajoga sinten koela boten soemerep, awit ènget-ènget koela sampoen soewita ngèngèr ḍateng prijantoen kiṭa, menggah bijoeng-koela pedjah koendoeran nalika nglahirakan koela, poen bapa babar-pisan boten mireng wertos, kadjawi makaten, sampoen kjai boten perloe kepandjang-pandjang ngrembag bapa koela."

Kiageng Mataoen welas ningali tamoenipoen, satemah sckeling panggalihipoen lipoer déning anggèné njawang tetamoe ingkang nedya ngèngèr. Sasampoenipoen lami wonten ing ngrikoe Radèn Sinarawita dipoenadjak dolan-dolan Kiageng, samargi-margi tansah dipoentjarijosi ing bab kasoesahanipoen ingkang mentas nḍatengi, inggih poenika itjalipoen Radèn Lodradjaja, poenapa malih dadosipoen sendang ing Tawoen. Saja lami Radèn Sinarawita ngèngèr wonten ingrikoe, Kiageng sakalihan saja minḍak katresnanipoen, boten béda kalihan ḍateng anakipoen pijambak. Makaten oegi Radèn Sinarawita ngraos dipoentresnani samanten poenika soemedya males katresnan, sarana taberi ing damel, ngantos dados toelaḍaning tetijang ing ḍoesoen Tawoen Wondéning panggalihanipoen soemrambah ḍateng tetijang salebetipoen

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ḍoesoen sarta ing mantja ḍoesoen, sanget misoewoer ing saénipoen, mila kaṭah para tijang amantja sami alihan grija manggèn sakiwa-tengening ḍoesoen Tawoen. Menggah sadaja sesorahipoen Radèn Sinarawita tansah mboedi kawiloedjengan saha wedaling taneman palawidja.

Katjarijos noedjoe ing mangsa katiga, Kiageng Mataoen kataman sakit bentèr, damel soengkawanipoen Radèn Sinarawita saha Njai ageng, pinten-pinten kaṭahing oesada boten wonten ingkang saged ndjalari sakétja oetawi waloeja. Wiwit Kiageng sakit tetijang ing ḍoesoen ngrikoe tansah gilir-goemantos sami ngelèki natas ing sadaloe-daloenipoen. Saja lami sakitipoen Kiageng saja ngranoehi, satemah dados adjalipoen. Kaṭah tijang tani soegih-soegih ingkang sampoen naté kasripahan nanging boten wonten ingkang kalajat ing tijang kaṭah, kados nalika tilaripoen Kiageng, nadyan tetijang ngamontja oegi kaṭah ingkang sami merlokaken ḍateng nglajat. Lajon kasarèkaken ing pasaréan Poendjer. Ingrikoe Radèn Sinarawita paring goenging panarimah ḍateng sanak-kawoelawarga, pawong-mitra toewin tetepangan ingkang sami ngatingalaken sih katresnanipoen sarta soeka pitoeloengan ḍateng ingkang sampoen soemaré. Pangandikanipoen:

„Doeh sanak pawong-mitra-koela, saha sanak tetepanganipoen bapak Kiageng, soekoer sèwoe, saketi djoemoeroeng, kanti sanget ing panoewoen-koela, déné sami merlokaken nglajat doemoegining pangoeboer lajonipoen bapak, boten lija saking pangadjap koela, bokmanawi wonten kalepatanipoen soewargi bapak, poenapa malih koela saha simbok Njai, moegi sami paring sih pangapoenten."

Saladjengipoen sami bibaran.

Saadjalipoen Kiageng sadaja wewatoning paḍoesoenan Tawoen kawengkoe déning Radèn Sinarawita.

Rinten-daloe Radèn Sinarawita tansah anglelipoer ḍateng Njai ageng, awit njaiageng kaleres wawrat kawan woelan. Doemoegining wantji, Njai ageng nglahiraken djabang-baji medal djaler, sanget bagoesipoen. Sasampoening resik pangoepa-karanipoen, baji ladjeng kanamakaken Hastjarja.

Lahiripoen Hastjarja bebasan mbekta banḍa-donja, sabab saking kaṭahing tetijang ingkang sami ḍateng sarta njoembang katjang, ḍelé, oewos sarta sanès-sanèsipoen. Radèn Sinarawita sakalangkoeng tresna ḍateng Hastjarja. Sareng ngoemoer pitoeng tahoen Hastjarja ladjeng dipoenwoelang ngadji. Kadjawi poenika laré wace oegi remen sanget ḍateng lampah kasoetapan, mila sabibaring tetak noenten katoenḍoeng késah soepados soewita ḍateng Sang Praboe ing Padjang. Njai ageng najogjani kaleksananing ḍawoehipoen Radèn Sinarawita ḍateng ingkang raji Hastjarja, amila ingkang nampi ḍawoeh matoer sendika, sanalika pamitan.

Dawoehipoen Radèn Sinarawita:

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

DANDANG-GOELA

1. Ija jaji sira soen lilani,
nging jwa ndjoedjoeg ngabjantarèng Nata,
betjik ing Patihan bae,
ana ing kono bésoek,
dadalané bisa katampi,
ing pasoewitanira,
wong bagoes wroehanmoe,
bakal lakoenira apan,
kapinoedjon ing mangsa-kalané jaji,
ana wawenganira.

2. Wawengané ngawoelantoek margi,
nanging poma-poma wekasingwang,
gagasen adjoe-oendoeré,
pisowanira bésoek,
nandoekena pamalatingsih,
kang soepaja katampan,
jén tinampik rikoe,
noeli balia kéwala,
adja kongsi siadi ngisin-isini,
Hastjarja toer sandika.

3. Ingkang raka angandika malih,
babo jaji manawa katampan,
ana ing Padjang ta anggèr,
poma pamitoengkaskoe,
adja sira angadi-adi,
doeh jaji roemangsaa,
tolèhen awakmoe,
gedéné ing ngaken poetra,
weling-ingsoen tékatna sadjroning ati,
loegoené woñg ngawoela.

4. Djedjapané wong ngawoela jaji,
soewitanjar adja ngrasa pada,
kang woes lawas soewitané,
jèn woes lawas ing bésoek,
adja mada kang dèn pareki,
jén kaparek ja adja,
lir santana Praboe,
jèn ingaken santana jwa,
soemantana krana santana kang jekti,
moeng bener lan santosa.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

5. Sarta malih wong soewitèng Adji,
adja pisan ngadèken kagoenan,
brana jwa pinotangaké,
kasaktèn adja soemboeng,
ing kasoeran pan adja wigih,
lamoen kerep dinoeta,
sing tanggap asagoeh,
adja pidjer lalawora,
jèn atjegah tata-wijahé lestari,
kandel pangawoelanta.

6. Wadjibing wong soewitèng Narpati,
ikoe amoeng ana rong prakara,
awas lan éling tegesé,
waspadèng bener-loepoet,
élinga mring ala lan betjik,
ṭoeking badan lan lésan,
jèn loepoet kapoegoet,
kabener dadi tengeran,
traping tata kanṭia empan tanapi,
loenggoehé nganggo papan.

7. Wonten malih kanṭiné sajekti,
amoeng doega-doega lan watara,
dèn awas ngarep-boeriné,
lali-lali dèn émoet,
salah moena kelawan moeni,
prajoga samantakna,
antaraning semoe,
dèn bisa reksa-roemeksa,
jèn mangkono ing pangira mikantoeki,
antoek rasa santosa.

8. Lah ta jaji nisṭaning ngaoerip,
mangro-sirah aṃbendara lijan,
banḍa soemitra anggepé,
lan karem para waḍoel,
madoelaken lepating abdi,
ngalem awak prijangga,
amengkoe sakoeṭoe,
tan mikir ring kawadjiban,
irèn mèrèn nora woeroeng anglakoni,
dadi nisṭaning-nisṭa.

9. Madyaning wong ngawoela ḍoeh jaji,
tjakoet-tjikat tandang tabrèng karja,
manoet mitoeroet sapangrèh,

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bisa nampani ḍawoeh,
apa baé gja dèn lakoni,
kanṭi ledjaring oelat,
narima ing pandoem,
wedi marang wewaleran,
nadyan rèmèh sapatjoehé dèn singgahi,
apan ing kala-mangsa.

10. Oetamaning ngawoela poeniki,
gemi marang darbèking bandara,
sing bangkit njimpen wadiné,
nastitèkna ing ḍawoeh,
solah-tingkah angati-ati,
wroeh tanggaping sasmita,
santosa ing kalboe,
jwa mèngèng saking panjoba,
mantep tetep binobot nrang baja-wèsṭi,
kanṭi entyarsaning tyas.

Satelasing ḍawoeh, Hastjarja anjoengkemi pangkoning bijoeng saha ingkang raka Radèn Sinarawita, poenapa déné pamit ḍateng tetijang ingkang kapinoedjon wonten ngrikoe, noenten biḍal ḍateng Padjang. Sapengkering Hastjarja tetijang ingkang dipoen-pamiti sami mbrebes-mili, kétang tresnanipoen ḍateng ingkang késah pados pasoewitan.

Wondéning Njai ageng saha Radèn Sinarawita rinten-daloe tansah anenoewoen ḍateng Goesti ingkang Moerbèng Bawana, wiloedjenging lampah katampia pasoewitanipoen ingkang raji.

Boten katjarijos lampahipoen ing margi, Hastjarja sampoen doemoegi watesing pradja ingkang sisih wétan, pinanggih prijantoen Mantri goenoeng, sami takèn-tinakèn. Mantri goenoeng mireng atoering Hastjarja sakalangkoeng lega asreping panggalih, ènget ḍawoeh sabdaning Sang Praboe, doek ndangoe asoring djoerit ing nagari Blambangan, pinanggih salebeting pasoepenanipoen Mantri goenoeng pijambak, pangoenandikanipoen: „Baja iki wasitaning impènkoe kang ndjalari moenggahing dradjatkoe." Hastjarja inga-tjaranan lerep sawatawis dinten aso wonten grijanipoen Mantri goenoeng. Ingrikoe Hastjarja ngoengoen sanget, traping panjoe-ba-njoeba, teteḍan kalangkoeng étja, patileman pernah. Kèndel tigang dinten Mantri goenoeng ladjeng witjanten makaten: „Ang-gèr, béndjing-éndjing soemangga biḍal ḍateng nagari, koela sowan-aken, keleresan lerep ḍateng nagari sadaloe, éndjingipoen ladjeng sowan ndjoedjoeg ing Kapatihan." Hastjarja inggih najogjani.

Éndjing wantji djam 5 kekalihipoen biḍal ḍateng nagari. Sa-doemoegining kiṭa ndjoedjoeg ing Kapatihan, nanging rekjana Patih sampoen kaladjeng sowan ing ngarsa dalem. Sanalika Mantri goenoeng saha Hastjarja soemoesoel ing pagelaran. Kaleresan

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ing dinten poenika Sang Praboe mijos siniwaka kahadep para santana, Patih, Boepati saha prajantoen alit-alit.

Sang Praboe ndawoehaken wasita doemateng rekjana Patih, pangandikanipoen: „Kakang Patih, marma sira ingsoen pidji anèng ngarsaningsoen, boja lija ingsoen arsa midangetaké atoeranira, apa sira atawa para botjahingsoen boepati najaka boja nampa bakal pasoewitané botjah djedjaka saka dèsa Mataoen kang kairit déning Mantri goenoeng?"

Hoendjoek atoer wangsoelanipoen rekjana Patih: „Doeh Goesti sesembahan kawoela, poen patik atadah dedoeka, déné para Boepati najaka poenapamalih kawoela boten nampi palapoeran."

Saweg kèndel atoeripoen rekjana Patih katoengka pisowanipoen Mantri goenoeng angirid Hastjarja, katampi Boepati ingkang madjibi, pangandikanipoen: „Mengko ta Mantri goenoeng, ana wigatiné apa, déné kowé doemrodjog tanpa larapan ontjat saka padoenoenganmoe kang kalawan ora ana timbalan sarta kanti ngirid botjah djedjaka?"

Atoer wangsoelanipoen Mantri goenoeng. „Koela noewoen inggih kjai loerah, kaparenga koela matoer:

Boepati: „Mara ija kaprijé matoera kang patitis".

Mantri: „Mila koela kamipoeroen nilar koewadjiban, ingkang boten kalajan dawoeh timbalan, sabab wonten perloening prakawis ingkang radi njamaraken".

„Bab apa kang koanggep njamaraké?"

„Boten sanés lampahing laré djaka ingkang koela-irid poenika".

„Apa sababé kosamaraké? Apa botjah koewé kagolong pangareping doerdjana kètjoe?"

„Koela noewoen, inggih boten".

„La déné kowé maoe matoer samar, sing kosamaraké apané?"

„Koela noewoen makaten kjai Loerah . . . ".

„Ija kaprijé, mara ndang matoera kaselak kesoewèn".

„Inggih sandika. Nalika koela nganglang watesing siti bawah kemantrèn ingkang koela wadjibi, wantji sonten djam gangsal, pinanggih laré poenika wonten èrèng-èrèng goemoekan, koela pitakèni wangsoelanipoen: ngaken nama Hastjarja laré saking doesoen Mataoen anakipoen randa nama Njai ageng Mataoen.

Menggah sedyanipoen bade soewita ing ngarsa sampéjan dalem ingkang Sinoehoen."

„Kaprijé ana kekarepan mangkono koanggep samar? Apa ora loewih samar manèh tinimbang kowé ninggal wadjibmoe, njoewoengaké kemantrènmoe ikoe? Mara pikiren!?"

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

„Koela noewoen inggih leres, ḍawoeh pangandikanipoen kjai Loerah poenika, nanging oepami baḍé saéning sedya waoe béda kalihan njatanipoen, ngantos adamel karisakan tentréming pradja, sabab saking tindak-tandoekipoen laré poenika nasar, poenapa ingkang makaten waoe toemrap ing koela boten nglangkoengi kalepatan tinimbang nilar kemantrèn?"

„O, ja wis ta mantri, anténana ing djaba ḍisik akoe dakmatoer kjai Loerah."

Rekjana Patih nampi palapoeranipoen Boepati, sanalika kondjoek ing sampéjan dalem ingkang Sinoehoen, sarta saking ḍanganipoen Sang Praboe, mantri goenoeng saha Hastjarja kalilan minggah lenggah satjelakipoen Rekjana Patih, Sang Praboe ndangoe kaṭah-kaṭah ḍateng ingkang kasowanaken, menggah ing nama, kawidjilan, doenoeng toewin sedya. Hastjarja moendjoek tatas, titis, tètèh ing sawontenipoen, satemah katampi pasoewitanipoen goemaḍoeh ḍateng ing Kepatihan.

Wondéning Mantri goenoeng, nampi gandjaran kawisoeḍa dados Boepati goenoeng, madjibi wawengkonipoen lami. Ingkang goemantos Mantri prajantoen saking kiṭa. Sang Praboe ladjeng imbal-watjana kalihan para abdidalem, sadaja ngiras kanggé ngleledjar panggalih. Kaleresan ing pasowan ngrikoe wonten prijantoen kakalih pangkat Wadana boten minggah-minggah sabab saking sembrananipoen, poenika sami loetjoenipoen, ingkang satoenggal rembagipoen makaten:

Kabegdjaning Mantri goenoeng koewi, paḍa baé karo kabegdjankoe jèn akoe nemoe barléjan geḍéné sadjagoengdjagoeng genep ana sakaroeng."

Satoenggalipoen soemamboeng:

„Ngendikamoe ikoe bener banget, nanging oepama sariramoe bijèn dadi Mantri goenoeng, pangirakoe wisoeḍan Boepati goenoeng ikoe toemiba kang sarira."

„Perloe apa akoe dadi Mantri goenoeng? Ora mangkonoa jèn awaké saiki baé bisa dadi barlijan kaja sing dakoetjapaké maoe, akoe wis trima sarta akoe wis masṭi dadi wong soegih."

Ingkang mireng sami goemoedjeng soeka. Sang Praboe kondoer ngaḍaton Rekjana Patih mbibaraken paséwakan. Katjarijos Hastjarja dados pangalemaning kaṭah amargi nastiti, ngati-ati ing sabarang damel, gemi, tanggap titis ing sasmita, tjikat-tjakoet ing tandang.

Mila mèh sadaja prijantoen ageng alit sami tresna ing pijambakipoen.

Watawis lami anggèning soewita Hastjarja sowan rekjana Patih, njoewoen pamit baḍé martoewi tijang sepoehipoen atoeripoen: Hastjarja: „Kawoela-noewoen, abdidalem koela ingkang soewan."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Patih: „Ija Hastjarja, mara moenggaha mréné, loenggoeha sing kepénak; ana perloemoe apa?"

„Koela noewoen inggih. Sarèhning sampoen sawatawis lami abdidalem koela soewita wonten ing ngarsa dalem, manawi amarengaken abdidalem njoewoen palilah baḍé toewi tijang sepoeh ḍateng Mataoen. [Tawoen]."

„O, ija! Mengko ta Hastjarja, adjaa kowé njoewoen pamit tilik, akoe mèh kebandjoer lali."

„Karsa dalem poenapa?"

„Anoe arep takon, apa bener kowé doewé sadoeloer lanang?"

„Koela noewoen inggih gaḍah, saḍèrèk ḍjaler satoenggal, kapernah sepoeh."

„Sadoeloermoe djenengé sapa, panggawèané apa, lan kira-kira wis oemoer pirang taoen?"

„Namanipoen Sinarawita padamelanipoen tani, ngolah siti tilaranipoen abdidalem poen bapa, menggah oemoeripoen abdidalem koela, boten saged moendjoek, namoeng kinten-kinten pantesipoen abdidalem koela poenika aḍinipoen let tiga."

„Jèn mangkono sadoeloermoe ikoe wis toewa."

„Koela noewoen, inggih."

„La nalika bapakmoe tinekakaké ing djandji, koewé wis ngoemoer pirang taoen?"

„Nalika ngadjalipoen poen bapa, abdidalem koela taksih wonten wowratan tigang woelan."

„O, ja wis ta. Kadjaba koewi anggonmoe njoewoen pamit pirang dina?"

„Manawi marengaken, njoewoen 15 dinten."

„Ija betjik, pangkatmoe kapan?"

„Inggih dinten poenika oegi."

„Ija, Hastjarja, akoe njangoni slamet."

„Koela noewoen inggih, kapoenḍi. Kapareng abdidalem koela biḍal?"

„Ija."

Boten katjarijos lampahipoen ing margi, sadoemoegining ḍoesoen Mataoen, sampoen pinanggih ingkang raka saha bijoengipoen, sami bingah ing manah, éndjing sonten tansah rembag gegoedjengan. Tetijang ing ḍoesoen ngrikoe kaṭah ingkang sami tindjo, gilir-goemantos, martosaken kawontenanipoen Hastjarja wonten ing nagari.

Ing wantji sonten kalanipoen sami djedjagongan kalihan tetijang kaṭah, Radèn Sinarawita ḍawoeh ḍateng ingkang rəji, temboengipoen: „Aḍi, kowé adja lawas-lawas ana ngomah, noeli balia menjang Pradja, sarèh déné wis paḍa ketemoe slamet. Sanadyan siaḍi wis oléh palilah, samengko daktoenḍoeng bali, awit kanggep-

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ing panjoewitamoe, akoe lan bijoeng, ora kawasa amoerbà. Akoe oega weroeh jèn saiki kowé doeroeng mangsané bali, nanging kang mangkono ikoe ora ndadèkaké sabab apa-apa mandar moewoehi santosa pangidèping soewitamoe, ora liwat iki ana tembang pangkoer soerasa moelang marang awakmoe, akoe moeng saderma noelaraké, rèhning iki temon saka boekoe tinggalané bapak. Eling-élingen adja lali."

1. Ngoengkoerna mring kasoedaman,
madèp marang kajoewananing ngoerip,
boga lan néndra siningkoer,
sedya tanpa roebéda.
loepoet saking karti sampékaning moengsoeh,
satiba-malanganéja,
kinèringan ing sesami.

2. Witè sing tjita nirmala,
basa tjita jaji tegesé ati,
nirmala resik rahajoe,
dénira moerwèng angga,
jèn mangkono lelakonmoe jekti loepoet,
saka ing pangira-ira,
roebed roebédaning ngati.

3. Kalakoné tjegah loeba,
sakabèhing kareman kang linoewih,
sabab ikoe anenoentoen,
marang doerbala tjipta,
béda lawan kang nganggo sarating patoet,
kalawan doega prajoga,
kaja tan toemekèng nistip.

4. Dadiné saking oetama,
para-marta tantjebing welas-asih,
tjentjeming tyas kadya madoe,
masah amasoeh tjipta,
woes tartamtoe jaji sira bakal antoek,
sih kawelasaning djagat,
jèkoe kabagjaning oerip.

5. Kang minangka sambékala,
doeka tjipta kanistaning pamboedi,
lah sapa kang soedi niroe,
roepaning kasoedaman,
soemawana doeka-tjipta ikoe kasboet,
tanda patra liroe nama,
makan anggané pribadi.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Poen Hastjarja tanggap wasitaning raka, noenten pamit ḍateng bijoeng, kekalihipoen nglilani. Njai ageng ngantos tebih anggènipoen njawang lampahing anak, sarwi angoesapi loeh. Boten katjarijos ing margi, lampahipoen Hastjarja doemoegi ing Pradja ndjoedjoeg Kapatihan pinanggih soewoeng, awit rekjana Patih ngandikan ing Sang Praboe, wonten ing patamanan. Hastjarja ladjeng ngaso ing ponḍokan satjelaking dalem Kapatihan.

Sigeg ingkang saweg ngaso, katjarijos Sang Praboe ingaḍep rekjana Patih wonten ing patamanan, tansah ngandikakaken akiring Pradja, saha nḍawoehaken wangsiting pasoepenan, ḍawoehipoen:

„Kawroehana patih, maoe bengi ingsoen antoek wangsit, sarèhning wis toemeka ing mangsané bakal asoring djoerité Adipati ing Blambangan, kowé koedoe noeli miwiti tata-tata sikeping prang, apa manèh roemanti sangoe panganing pradjoerit."

Oendjoekipoen kjai Patih:

„Kawoela noewoen inggih, menggah saking karsa dalem ingkang Sinoehoen, sinten abdi-dalem pradjoerit ingkang minangka sénapatining prang?"

„Anoe patih, manoet ing gaib, kang wadjib dadi sénapatining prang botjahmoe si Hastjarja, nanging rèhning ikoe botjah anjar, prajogané bésoek dina Kemis iki ingsoen nedja nari marang botjah-botjah pangareping tamtama, sapa kang kedoega dadi sénapati, ngloeroeg menjang Blambangan. Déné jèn woes ingsoen-ḍawoehaké, woesana ora ana kang wani, gampang ingsoen matah marang si Hastjarja."

„Kawoela noewoen inggih, kaloehoeran ḍawoehdalem toer boten ngatawisi jèn pinidji."

„Ja wis patih moeliha sarta pikiren!"

„Kawoela noewoen, inggih sandika."

Saoendoeripoen rekjana Patih saking ngarsa dalem doemoegi dalem Kepatihan, Hastjarja sampoen wonten ing pasowanan; soemerep rawoehipoen rekjana Patih, ing semoe sampoen njakoep wosing perloe katimbalan, oelatipoen paḍang sadjak boten wegah nglampahi ḍawoeh, nanging sinamoen ing oelat mèsem. Rekjana Patih oegi tanggap ledjaring manahipoen Hastjarja. Sasampoening satata lenggah aso, noenten ndangoe ḍateng Hastjarja, pangandikanipoen:

„Kowé Hastjarja, bagéa satekamoe."

Atoer wangsoelanipoen ingkang kadangoe:

„Koela noewoen inggih, berkah dalem, wiloedjeng."

„Kaprijé wartané bijoengmoe lan kakangmoe?"

„Koela noewoen, inggih sami wiloedjeng."

„Soekoer ta jèn mengkono, nanging ja géné doeroeng tekan mangsané kowé wis bali."

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

„Koela noewoen inggih kasinggihan, rèhning sampoen sami pinanggih wiloedjeng, dados boten perloe abdi dalem koela lami-lami wonten ing ḍoesoen."

„Ija, nanging apa ora gawé gelané sing paḍa kotinggal?"

„Koela noewoen boten, malah sami ndjoeroengaken."

„O, ja wis; kadjaba saka ikoe, kowé maoe sadjak mèsam-mèsem ikoe sing ko-batin apa?"

„Boten sanès amoeng nggagas bab soeboer kasiling tijang nenanem."

„Ingatasé tetandoeran baé kok nganti gawé èsem ikoe gèk tandoeran apa baé?"

„Inggih toemrap taneman poenapa kémawon, bilih tanpa ḍangir poenapa malih tanpa raboek, mesṭèkaken lepat asilipoen."

„Ija kok bener! bareng toemraping manoesa apa ja perloe diḍangir, gèk kaprijé panḍangiré?"

„Koela noewoen, ing pandoegi makaten: toemrap para abdi dalem pradjoerit oetawi para prijantoen panindak pradja, jèn baḍé kenjatahan panḍangiripoen, kedah kapasrahana padamelan ingkang awrat-awrat, soemerep peḍes asin, legi-paiting raos; wondéning raboekipoen, kenjatahan anggèning boten saged tanggap ḍateng pepaèsaning warni poenapa déné lembat aloesing wasita."

„La oepama kowé ḍéwé kadjibah nampa ḍawoehing bandara, kang loewih abot sarta banget gawaté apa mesṭi kolakoni?"

„Sampoen ingkang oepami, nadyan inggiha pisan boten baḍé soemingkir, sok oegi mawi wewaton ingkang leres toemraping ngakaṭah".

„Ija nganggo waton bener, nanging bareng kolakoni, roemasa ora katjonggah oetawa ora koewawa, apa kowé perloè bali matoer ing bandara, bab gawating lakoemoe?"

„Boten perloe, aloewoeng wangsoel aran tinimbang wangsoel matoer ing bandara, bab gawating lampah; ingkang kaping kalih boten ènget ḍateng kasagahanipoen pijambak nalika nampi wadjib jèn makaten".

Satelasing atoeripoen Hastjarja, rekjana Patih paring ḍawoeh ḍoemateng tjarik, nḍawoehaken pangandika-dalem Sang Praboe, béndjing dinten Kemis, para magangan ṭoewin tetinḍihing pradjoerit saanḍahanipoen katimbalan ngalempak ing pasowanan. Sampoen katjekap ingkang nampi ḍawoeh, wradin boten wonten ingkang kalangkoengan.

Kaleres dinten Kemis éndjing, ngalempak kang para prijantoen saha pradjoerit sapanṭa-panṭa manoet golonganipoen pijambak-pijambak, anḍèr ing pasowanan. Sang Praboe mijos, nḍawoehaken

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

timbalan perloening para magangan saha tetindihing pradjoerit saandahanipoen sami katimbalan. Rekjana Patih kinèn ndawoehaken timbalan dalem, dawoehipoen: „Ngemban timbalan dalem, sampéjan-dalem ingkang Sinoehoen, sarèhdéné wis watara taoen lawasé, Adipati Blambangan tetep nggoné mbaléla, saiki nedya diloeroegi manèh. Kang mangkono maoe akoe wadjib ndangoe marang para magangan sarta marang para pradjoerit sing tjilik-tjilik, sapa kang wani dadi pangarep [sénapati] ngloeroeg njekel Adipati Blambangan, nadyan katjekel mati wis ora dadi sabab, waton ana pratandaning bojongan. Déné para tetindihing pradjoerit adja pada seling-soeroep ing panampa moenggoeh dawoeh iki maoe kabèh."

Sadaja para magangan saha para pradjoerit, mireng dawoeh makaten poenika, boten wonten ingkang poeroen dados sénapati, satemah saoer-manoek narimah dados pradjoerit djadjar. Sang Praboe saha rekjana Patih tansah toemolèh mawas dateng Hastjarja, katah para pradjoerit magangan mingser saking panggénanipoen, soeprandéné poen Hastjarja boten éwah saking panggénan. Sang Praboe asoeng wasita doemateng rekjana Patih, poen Hastjarja ing ngandikan madjeng. Ingkang sami mireng sarta soemerep adjenging Hastjarja, sanget anggèning goemoen, badé wonten karsa poenapa déné nimbali laré magangan golongan énggal.

Rekjana Patih paring dawoeh dateng Hastjarja, awit saking timbalan dalem Sang Praboe, pangandikanipoen:

> „Hé Hastjarja, saka dawoeh timbalan dalem sampéjan-dalem ingkang Sinoehoen, dina iki kowé kawisoeda tetep dadi sénapati kang mangarepi pradjoerit sing bakal diloeroegaké menjang Blambangan. Wenang mranata lan meréntah kang kowadjibi, sarta kaparingan djeneng Pradjoerit Mataoen.

Ingkang nampi dawoeh moendjoek sendika. Boten dangoe ingkang Sinoehoen djengkar, kondoer ngadaton. Pasowanan noenten bibaran. Rekjana Patih saben dinten tansah mitipriksa sarta roemantos praboting prang.

Katjarijos doemoegining dinten bidaling pradjoerit, katah para prijantoen loehoer paring pangèstoe dateng Hastjarja, pakoermatan nelas, samargi-margi angsal pahargjan saking tetijang alit ing padoesoenan saha tetijang paredèn ingkang kalangkoengan. Pradjoerit ingkang kaloeroegaken dateng Blambangan tjatjahipoen namoeng 500, nanging ladjeng katah tetijang alit labet dateng Hastjarja, awit Hastjarja misoewoer saé ing boedi, satemah sami ndanakaken banda lan njawanipoen. Tetijang èstri ingkang sami katilar lakinipoen ndèrèk ngloeroeg ing Blambangan, boten wonten ingkang njegah, malah sami djoemoeroeng. Samargi-margi Hastjarja sanget nggènipoen memoeroek dateng prikantja traping lampah kaoetamèn, kasantosan,

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

kawaskiṭan. Sadaja tanggap ing wasita, satemah sami prasetya sabaja pedjah, boten baḍé ngoetjirèng joeda.

Lampahing pradjoerit nandoekaken genging dananipoen, prasasat boten ngétang kekiranganipoen pijambak tansah soeka teḍa ḍateng tijang alit. Doemoegi kikising nagari Blambangan, Pradjoerit Mataoen ḍawoeh kèndel atrap pasanggrahan, aso salebeting 5 oetawi 10 dinten.

Tetijang alit ing wawengkon Blambangan soemerep pambekaning Pradjoerit Mataoen sakantjanipoen, satemah medal sih katresnanipoen, saha mbijantoe loemebet dados pradjoerit toemoet pradjoerit ing Padjang, ngantos maèwoe-èwoe, sami mbekta sangoe pijambak-pijambak damel gambiraning pradjoerit 500 ingkang saking Padjang waoe.

Sinigeg ingkang masanggrahan, mangsoeli Radèn Sinarawita saha Njai ageng ing ḍoesoen Tawoen, mireng pawartosing ngakaṭah, bilih aḍinipoen Hastjarja sampoen kawisoeḍa dados tetinḍihing prang nami Pradjoerit Mataoen, sarta linoeloetan déning tetijang alit sakantjanipoen pijambak, adamel bingahing Njai ageng toewin Radèn Sinarawita.

Anoedjoe satoenggiling dinten wantji éndjing, Radèn Sinarawita djagongan kalihan Njai ageng ngginem lampahing Hastjarja. Rembagipoen Njai ageng makaten:

„Kaprijé ta enggèr, moenggoeh kabegdjané aḍimoe koewi apa ora dadi kemèrèné kantja-kantjané, déné doeroeng sapira lawasé teka pasoewitané woes olèh kanoegrahaning Ratoe?"

Wangsoelanipoen Radèn Sinarawita: „Bijoeng sampéjan boten perloe manah makaten, djer poenika lelampahanipoen aḍi sampoen tinakdir déning ingkang moerba, oetawi pédah poenapa bapak Kjai mbanter kasoetapanipoen, ngantos doemoegi bijoeng saha koela tansah ngladjengaken lelampahanipoen bapak Kyai. Malah koela mireng wartos bebaratan, oedjaring bakoel sinambi wara, satampining wisoeḍan ladjeng kaangkataken biḍal perang nedya njepeng Adipati Blambangan awit mbaléla ing ratoe. Katjrijos samangké poen aḍi sakantjanipoen sampoen masanggrahan wonten kikising Blambangan."

É,é laé, dadi aḍimoe saiki wis tekan Blambangan, gèk gawané pradjoerit ana pira?"

Mitoeroet ḍawoeh bektan saking Pradja namoeng pradjoerit 500, nanging doemoegi ing Blambangan pradjoeritipoen langkoeng 5000, awit saking sih katresnanipoen tetijang alit paḍoesoenan saha paredèn labet ḍateng aḍi, toer sami roemantos sangoe teḍa pijambak-pijambak. Boten ngamoengaken tetijang ing bawah Padjang kéma

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

won, nadyan tetijang bawah ing Blambangan kaṭah ingkang sami labet."

„La saiki saka pamrajogamoe kaprijé?"

„O, makaten bijoeng, koela ènget welingipoen bapak Kjai nalika taksih soegeng kirang 3 dinten adjalipoen."

„Ija kaprijé welingé? Mara takroengokné."

„Enggèr, larakoe wis ora kena ditambani, moeng welingkoe, iki bijoengmoe woes meteng 3 sasi, samangsa-mangsa lahir lanang lan ing bésoek bisa mleboe dadi pradjoerit ing Padjang toemeka diloeroegaké, saboekkoe tjinḍé kang ana ing peṭi koewi gawakna, aḍimoe gawanana djaran wédok si Loetoeng ikoe minangka toenggangané. Déné jèn menang ḍjoerité koeboerkoe elihen manèh menjang Plémbangan kana, nanging kowé wa djib ngembani aḍimoe."

„Jèn mangkono koewé bakal noesoel aḍimoe."

„Sampoen meṣti bijoeng, boten langkoeng bijoeng ingkang kentjeng panoewoenipoen, angsala margining gampil panjepenging mengsah."

„Ija enggèr, manoet saremboegmoe, lan kabèh ikoe akoe pasrah marang kowé."

Radèn Sinarawita trangginas mendet saboek tjinḍé sarta ngabah-abahi poen Loetoeng katoentoen ḍateng Blambangan. Wasana lampahipoen kadengangan tijang ing ḍoesoen ngrikoe, watawis tijang 50 sami nḍèrèkaken. Ing margi boten katjrijos, doemoegining pasanggrahan sampoen saged pepanggihan lan aḍinipoen, sami rangkoel-rinangkoel. Ingkang raka ḍawoeh sabab-sababing noesoel, satemah dados soekanipoen ingkang raji, noenten kekemboelan ḍahar.

Anoedjoe satoenggiling dinten, Sang Adipati Blambangan mijos ing pagelaran, ingaḍep para najaka pepak anḍèr. Sang Adipati ndangoe tata-tentreming pradja wiwit bibaring prang amengsah oetoesan ing Padjang. Atoeripoen Patih:

„Goesti, angsal pangèstoe dalem, saking pamrasoedinipoen para abdi Mantri-Wadana pradjadalem ing Blambangan sakalangkoeng karahardjan mewahi kaloehoeran dalem."

Sang Adipati ngandika:

„Ija, kadjaba ikoe Patih, tjoba djarwanana impènkoe maoe bengi."

„Koela noewoen sandika, soemangga moegi kaḍawoehna soepados kamirengan para noedjoem."

„Sadjroning padésan wawengkon Blambangan kang tembing koelon daksoepenakaké, katiban remboelan. Ora soewé akèh banget lintang kang paḍa roentoeh ngepoeng remboelan maoe. Akoe arep njeḍak kapangkalan srengéngé, saking adrenging kersakoe meksa arep njeḍaki, nanging ora bisa. Ora soewé akoe katradjang

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

bandjir getih, kongsi goelagepan, bandjoer nglilir. Lah keprijé Patih, moenggoeh wardiné?"

„Goesti babaring pasoepenan poenika dédé koela ingkang wadjib ndjarwani, kadjawi ki pangoeloe ingkang madjibi."

„Ija wis menenga Patih."

„Koela noewoen inggih sandika."

„Pangoeloe, tjoba djarwakna impènkoe maoe."

„Ki pangoeloe matoer."

„Inggih éméd-éméd bilih kaleresan."

1e. remboelan koela djarwani, prijantoen oetoesaning Ratoe.

2e. lintang-lintang djarwanipoen kantja panoenggilaning oetoesan, ingkang kagolong boedi marta-tama, sabab mendet padanging remboelan, lintang mboten karaos bentèr toemrap djasating manoesa.

3e. soerja ingkang ngalangi margi, wisajaning oetoesan ingkang badé nanggoelangi boedi angkaramoerkaning lijan.

4e. bandjir rah ingkang ngelèbi sarira dalem, angèmperi doemawahing apesipoen sarira dalom.

Saweg kèndel atoeripoen ki pangoeloe, kasaroe pisowanipoen demang tamping, minggah ing pasowanan. Sasampoening aso satata linggih, ki Patih noenten ndangoe:

„Ana gawémoe apa demang tamping, déné lakoemoe gegantjangan, kringetmoe dléwéran. Apa ana karoesakaning wewengkonmoe katradjang kali bandjir oetawa goenoeng goegoer? mara énggal matoera!"

Atoeripoen demang tamping:

„Koela noewoen inggih kjai loerah Patih, mila koela gegantjangan sowan, ngatoeraken tiwas, salebiting siti pawengkon-koela wonten oetoesan saking Padjang, adamel grija pasanggrahan kalangkoeng ageng, sarta roemantos dedameling prang."

„Kaprijé soemoeroepmoe jèn ikoe oetoesan Padjang? Apa wis kok njatakaké dèwé?"

„Njatakaken pijambak koela noewoen dèrèng, kadjawi saking rembagipoen tetijang alit."

„Sabab apa ora ko-tjegah?"

„Njegah pikadjenganing pradjoerit Padjang malih, sageda, atijang njegah pikadjenganing tijangipoen pijambak boten katjonggah, malah angiwi-iwi toemoet reréntjang sedjaning mengsah."

„Sabab apa bisa kalakon mangkono?"

„Tetijang alit katah kaliren, sami gegrija ngandap kekadjengan ageng, ladjeng kaloebéran genging danani-

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

poen pradjoerit Padjang. O, sampoen kados kętèk andoem wowohan."

Sapa sing dadi tetinḍihing pradjoerit, lan pira tjatjahing pradjoerit kang dinoeta?"

Tetinḍihipoen nama Hastjarja katelah nama Pradjoerit Mataoen, mbekta pradjoerit 500, nanging samangké langkoeng 5000, sabab samargi-margi tansah angsal bijantoe saking tetijang bawah Padjang saha Blambangan."

Wongmoe ana pira sing kèloe mrono?"

„Namoeng tijang kalih dasa."

„Koewi sing genah kèloe, la déné moeng siṭik.

„O, boten makaten kjai loerah, tijang kalih dasa ingkang koela atoeraken poenika waoe, tijang ingkang boten kèloe, sabab sami pedjah sareng kala waoe éndjing, djalaran kaliren."

„Hèh demang édan sing kaja kowé, patoeranmoe ora genah; menawa kowé ḍéwé miloe ngoental danané wong Padjang."

„Ngoental boten, amoeng grija sarta pémahan koelá sampoen kawedalaken saking gantosan."

„Ah! wis! minggata! wis adja katon ing mata!"

Saoendoeripoen demang tamping, ki Patih atoer oeninga ing Sang Adipati, jèn wonten mengsah saking Padjang nḍatengi malih, sarta samangké sampoen sami masanggrahan ing kikising nagari Blambangan, kaṭah sanget tetijang réréhan ing Blambangan sabijantoe pasrah saha labet sabaja-pedjah ḍateng pradjoerit Padjang.

Sang Adipati sanalika doeka sanget ḍateng asoring boedinipoen tetijang alit ing Blambangan ingkang sami kèloe mengsah. Ki Pangoeloe boten kasoepèn pasoepenanipoen Sang Adipati ingkang nembé kadjarwakaken, pangoenandikanipoen: „Hèh, kiji pepoetjoekan kang bakal ngroesak keloehoerané Sang Adipati, tjotjog karo pasoepenané. Moenggoehing akoe, loewih betjik noengkoel; isin, sing diisini apa? Djer kabèh-kabèh iki saka salahé ḍéwé. Tjoba-tjoba takatoerané."

Atoeripoen ki Pangoeloe: „Kawoela noewoen Sang Adipati."

Adipati: „Apa Pangoeloe.

„Baḍé atoer koela moesi tinebihna ing saroe sikoe, déné tjoemanṭaka kamipoeroen atoer pamrajogi bok bilih ginalih leres."

„Ija kaprijé? Tjoba matoera!"

„Saking pamrajogi koela, poenapa boten saé Sang Adipati noengkoel srananing aris, angèngetana pasoepenan ingkang nembé koela djarwani, raosipoen tjotjog sanget, tjobi kagaliha ingkang sarèh. Soemoejoeding

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

tetijang alit ingkang dédé pradjoerit, mratanḍani ḍawah-ing lintang-lintang angroeboeng remboelan; remboelan wahananipoen tetinḍihing oetoesan."

Doemoegi samanten Sang Adipati nḍawahaken dedoeka, sarta noenḍoeng ki Pangoeloe, pangandikanipoen: „Hèh Pangoeloe kang tjoepet ing nalar, apa kowé ngira jèn akoe pratjaja marang tjatoermoe sing mintjak-mintjoek, kowé ngakoe patitis, kowé ngakoe terang ing pamboedi? Kadjaba patitising panasaran, terang ing boedi asor akoe pratjaja. Wis minggata."

Ki Pangoeloe ladjeng medal teroes mantoek wewartos ḍateng anak sémahipoen, kaadjak késah ngoengsi. Sang Adipati noenten ḍawoeh ḍoemateng Patih maréntahaken pradjoerit satata dedameling aprang. Ingkang nampi ḍawoeh ladjeng naboeh tengara benḍé ngoengkoeng boten wonten kèndelipoen. Para pradjoerit sami biloeloengan kagèt mireng oengeling benḍé.

Sasampoening roemantos, ladjeng ngalempak satengahing aloen-aloen. Sadaja prijantoen pepak ngagem kapradjoeritan sapanṭa-panṭa, Sang Adipati nitih toerangga sinongsongan sakalangkoeng galak pasoerjanipoen.

Oentaping wadya-bala kinanḍa kadi semoet loemampah wonten ing séla, sinawang kang para pradjoerit sadjoeroe-djoeroe, kang boesana sarwa peṭak kempal, kados koentoel aneba, kang boesana sarwa tjemeng kempal, kadya ḍanḍang reraton, soewaraning tetaboehan, kabaroeng pangriking koeda, krapyaking watang gaṭik, koemelaping bandéra rontèk katempoeh ing angin, oeleking bledoeg mangampak-ampak, sapandeleng boten soemerep ing margi, kaṭah para pawèstri pating djlerit nangis sabab sémahipoen taksih nanḍang sakit kapeksa toemoet biḍal prang, saweneh njoeroeng grobag, ngrembat teteḍan lan sanès-sanèsipoen. Sigeg.

Pradjoerit Mataoen nalika ing wantji daloe, katimbalan déning ingkang raka Radèn Sinarawita pijambakan, boten wonten kantja sanèsipoen ingkang soemerep.

Sinarawita: Aḍi, kowé dakdjarwani, sang Adipati Blambangan ikoe wong sekti, ora teḍas gegaman, moelané saka pratikelkoe, si aḍi sésoek noengganga djaran si Loetoeng lan njangkinga saboek tjinḍé kijé déné perloené, jèn sésoek kowé aḍep-aḍepan lan Sang Adipati sing waspaḍa, pikirmoe sing tetep, ora-orané jèn kena gegamané, awit ḍèwèké kawekèn banget ora bisa namakaké gegamané, djalaran saka gambiraning djarané, djenengé Gagak rimang, ikoe lanang, geḍé ja ḍoewoer, moelané kowé dakgawakaké djaran wédok si Loetoeng, arahen Sang Adipati goeloené kena kolong tjinḍé iki, jèn wis kena noeli senḍaḷen, masṭèkaké ḍèwèké tiba, djaranmoe getaken karbén njongklang, ing kono Sang Adipati nemahi mati sabab katoedjah-toedjah djarané ḍéwé".

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Pradjoerit Mataoen sampoen njakoep ḍawoehing raka, éndjingipoen tata-tata rerakit pirantos baḍé loemebet ing kiṭa, sakeḍap rampoeng para pradjoerit sami mangkat, lampahipoen pepérangan, sapanṭa medal sisih lèr, sapanṭa sisih kidoel. Satengahing loemampah kapapag wadya ing Blambangan. Dilalah wadya Blambangan ningali kaṭahing pradjoerit Padjang, satemah giris boten poeroen loemawan perang, sami loemadjeng sapoeroegpoeroeg. Soeraking pradjoerit Padjang kados soewaraning gloeḍoeg tetoenḍan.

Sang Adipati lingsem sanget katilar para kawoelanipoen satemah ngetap titihanipoen naradjang barising pradjoerit Padjang, kaṭah ingkong pedjah. Kaleresan ingkang dados tetamènging Padjang tetijang saking Blambangan, dados kaṭahing pepedjah poenika inggih tijang Blambangan. Pijaking pradjoerit katradjang Sang Adipati nitih koeda katingal senṭoek-senṭoek pradjoerit Mataoen noempak kapal èsteri. Gagakrimang soemerep poen Loetoeng ladjeng gambira sanalika njlenṭik, noedjah, nggéwar boten kenḍat, kalimpé sakeḍik Sang Adipati kénging kolongipoen pradjoerit Mataoen, kapal ginetak sareng panjenḍaling kolong tjinḍe. Sang Adipati ḍawah saking kapal kalarak-larak déning pradjoerit Mataoen. Gagakrimang oetjoel noedjah-noedjah Sang Adipati; toer gambiraning Gagakrimang namoeng perloe baḍé tjelak poen Loetoeng kapalipoen pradjoerit Mataoen.

Sang Adipati boten koewawa nahan sakiting sarira, énggaling ṭjarijos ḍoewoeng ligan ingkang kaasta, kasawataken pradjoerit Mataoen, woesana angèngingi lempèngipoen Gagakrimang, sanalika ambroek, ngebregi Sang Adipati, dados sédanipoen Sang Adipati Gagakrimang oegi pedjah. Wondéné pradjoerit Mataoen ladjeng manḍap saking toempakan njelaki lajonipoen Sang Adipati. Pradjoerit Padjang soerak mawoerahan.

Patih Blambangan woeninga sédaning Sang Adipati noenten ḍawoeh mbongkoki dedamel noengkoel ing Padjang, sadaja marek ḍateng Pradjoerit Mataoen.

Radèn Sinarawita ḍawoeh ḍateng ingkang raji nampènana panoengkoelipoen Patih Blambangan, kantanḍa dedamel bongkokan. Pradjoerit Mataoen matoer ing Patih Blambangan nganggé temboeng angarih-arih; atoeripoen:

> „Ki Patih, pandjenengan sampoen asrah bongkokan, inggih koela tampi kanṭi bingahing manah, lan boten perloe was ing panggalih, manawi dados doekanipoen sampéjan ḍalem ingkang Sinoehoen. Béndjing koela pijambak kénging kanggé wot; namoeng atoerkoela ing pandjenengan:
>
> 1e. poenika lajonipoen Sang Adipati moegi énggal dipoen-oepakaraa kados tjara-tjaranipoen leloehoer ngriki.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

2e. sarampoenging pametak, pandjenengan énggala kondoer wangsoel ḍateng kiṭa, atoer woeninga ing ngarsanipoen para Poetri garwanipoen Sang Adipati, sarta sami pandjenengan bojongi ḍateng Padjang.
3e. ing kiṭa soepados kadjagia, toegoeran rinten-daloe gegentosan.
4e. angkating bojongan pandjenengan koela-atoeri mengadjengi, sarta boten perloe sesarengan koela, prajogi biḍal roemijin.

Ingkang nampi atoer ladjeng maréntahaken ḍoemateng poenggawanipoen. Wondéning Pradjoerit Mataoen sakantjanipoen sami wangsoel ḍateng pasanggrahan ngaso nglerepaken sajahing sarira. Wonten ing pasanggrahan para pradjoerit anggènipoen soeka-soeka boedjana noetoeg, boten-wonten ingkang toekar paben, oetawi loemintoening dana tansah adamel seneng soemoejoeding tetijang ingkang kemlaratan saha tetijang sanèsipoen.

Ki Patih sasampoening metak lajonipoen Sang Adipati, angoendangaken wangsoel ḍateng kiṭa, doemoegining kiṭa ndjoedjoeg ing dalem kapoetrèn, atoer woeninga sédanipoen Sang Adipati, satemah sami moewoen, Ki Patih nglelipoer para poetri waoe sarta kaṭah-kaṭah atoeripoen, satemah para poetri garwanipoen Sang Adipati saged sami lipoer saha manoet dados bojongan. Sadaja abdi emban ndikakaken nata agem-ageman nedya kabekta ḍateng Padjang. Ki Patih pamit moendoer baḍé matah ḍoemateng prijantoen ingkang kawadjiban tetoegoeran. Sang poetri nglilani. Para prijantoen ingkang kapatah toegoer sampoen sami kapidji pijambak-pijambak. Saladjengipoen ki Patih kondoer ing dalem paring wartos asoring joeda, saha ḍawoeh baḍé ḍateng Padjang nḍèrèkaken poetri bojongan.

Tjekaking tjarijos ki Patih ladjeng ḍawoeh ḍateng tetijang ingkang kadjibah ngrembat tanḍoe saha barang-barang sanèsipoen. Biḍalipoen saking Blambangan wantji éndjing, lampahipoen nglangkoengi pasanggrahanipoen pradjoerit Padjang dados sawatawis saged koermat ḍateng lampahipoen ki Patih.

Pradjoerit Mataoen ingkang taksih wonten pasanggrahan oenḍang biḍal mantoek ḍateng Padjang, ngiras pantes nḍèrèkaken kondoeripoen ingkang raka Radèn Sinarawita ḍateng ḍoesoen Tawoen. Para pradjoerit toemandang mepakaken dedamel, déné grija pasanggrahan kaparingaken ḍateng demang tamping ḍoesoen ngrikoe. Tetijang Blambangan ingkang sami labet, boten kalilan nḍèrèk ḍateng Padjang, minḍak njoewoengaken ḍoesoenipoen pijambak-pijambak. Wangsoeling pradjoerit Padjang samargi-margi tansah angsal koermat boten béda kalanipoen biḍal ngloeroeg ḍateng Blambangan.

Pradjoerit Mataoen sakantjanipoen koermat mantoekipoen Radèn Sinarawita, doemoegi ing grija manggih kasoesahan awit Njai

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

ageng sakit sanget, djinagi déning tetijang tangga-tangganipoen. Kagèting Njai ageng anakipoen kekalih mantoek, ndadosaken adjal. Radèn Sinarawita ngrangkoel ingkang raji sarta ḍawoeh moepoesa pepestèning Hjang kang Maha Soetji. Lajon noenten kaoepa-kara sarta kakoeboer wonten ing Poendjer.

Ing wantji daloe pradjoerit Padjang sami kapondokaken pijambak-pijambak sabab grijanipoen roepak sanget, toer oepami agenga pisan inggih boten njekapi. Éndjingipoen Radèn Sinarawita neḍa pitoeloenganipoen tetijang ḍoesoen ngrikoe angelih koeboeranipoen Kiageng Mataoen [Ketawang] kapinḍah ḍateng koeboeran Setana [Plémbangan]. Tetijang sami toemandang minḍah koeboeran, tatatjaranipoen kados déné nalika adjalipoen. Para pradjoerit Padjang wonten ḍoesoen ngrikoe kasoeba-soeba, sarta lerep malih mesakaken anggènipoen kasripahan Radèn Sinarawita lan pradjoerit Mataoen [Hastjarja]. . . . . Sigeg.

Katjarijos noedjoe ing dinten Senèn Sang Praboe Padjang mijos siniwaka ing sitibentar, sinéba para najaka ingkang sami terang ing boedi, ḍamang sakaṭahing kawroeh agal-aloes, sarta sami sajoek roekoen ngangkat pakarjaning Ratoe. Rekjana Patih sampoen soeméwa ing ngabjantara Nata, tanggap titis semoening wadana déning Sang Praboe kataman doehkitaning drija, mila ingkang sami soeméwa ing pagelaran kèndel rep siḍem premanem boten wonten sabawaning walang salisik; goḍonging kekadjengan boten ébah, angin boten loemampah. Amoeng soewaraning peksi grédja sadjoḍo ingkang tansah iber ojak-ojakan kaleres loehoering palenggahanipoen Sang Praboe. Boten dangoe peksi gredja sadjoḍo waoe pedjah sareng ḍoemawah ing ngarsanipoen Sang Praboe Sanalika imbal watjana.

Sang Praboe: „Kagèting marasingsoen welas marang patiné manoek iki, apa sira kakang Patih bisa djarwa pepiridan ngèmperi bakal lelakon dina ing bésoek-bésoek, mara tjoba jèn bisa matoera kang tjeṭa."

Patih: Kawoela noewoen inggih sandika, nanging radi ngoetjiwani sakeḍik, déning raosing manahipoen abdi dalem kawoela, kados boten saged anjirnakaken koewatosing lelampahan ingkang baḍé ḍoemawah. Pasemoning paksi gridja sadjoḍo pedjah sasarengan poenika, pémoet anjegah karsadalem ingkang baḍé linampahan. Mila bilih leres, sampéjan dalem kagoengan karsa perloe sarta mesṭi baḍé kaḍawahaken ḍomateng para kawoela sadaja, sadèrèngipoen kasaringa roemijin, langkoeng-langkoeng manawi sampéjan dalem baḍé djengkar teḍak ḍateng ing poendi-poendia pamrajogi kawoela saé kasandèkaken."

„Ija Patih sadjatiné mangkono, nanging sarèhné teḍakingsoen bakal tindjo apa ja ndadèkaké sabab?"

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

„Goesti, sadaja oendjoek atoeripoen poen patih, namoeng loegoe njoewoen sandéning tedakdalem dados boten pilih-pilih ingkang katoedjoe ing karsa panggalihdalem."

„É, la, kaprijé Patih déné banget panjegahmoe, mangka kersaningsoen tan ora dina kijé mesti tedak marang pasaréan Padjang (Lawéan) arsa soengkem Kangdjeng Pangéran Dadap Toelis; ki Diradameta kang bakal soen titihi, soepaja gèk diprèntahaké. Kang kapindó: samangsa Pradjoerit Mataoen teka olèh gawé, betjik dawoehana ana pradja, bojongané pasrahna kang madjibi."

Rekjana Patih nampi dawoeh énggal paréntah doemateng para wadjib pijambak-pijambak ki Diradameta sampoen roemakit saha soemadija ing plataran. Wijosipoen Sang Praboe ginarebeg para inja, emban parekan tjèti sami angampil-ampil oepa-tjara.

Rekjana Patih saha katah Boepati Najaka ingkang terang ing boedi, sami ndèrèk tedak dalem, sabab roemaos was sanget dateng sarira dalam ingkang Sinoehoen, awit saking ngèngeti pasemon pedjahing peksi gridja.

Mangkana Sang Praboe sampoen rawoeh ing pager pasaréan, risaksana tedak mandap saking titihan, padaran keraos gerah satemah ndjalari sédanipoen. Rekjana Patih saha para Boepati Najaka sanalika soengkawa sarta sami moewoen. Ingrikoe ladjeng kaoepakara. Sarampoengipoen kasarèkaken wonten ing astana Padjang. (*) katelah nama „Datoek Palémbang."

Rekjana Patih noenten matah Boepati satoenggal kanti Wadana-Mantri ndikakaken noesoel lampahing pradjoerit Mataoen, ing padoesoenan goemoeroeh sanget wartos oenggoeling joedanipoen oetoesan Padjang.

Doemoegi sédanipoen Sang Praboe, tjarijos Padjang kasigeg.

Boepati sapanoenggilanipoen ingkang nampi dawoeh trangginas noempak kapal tjetjongklangan. Wonten ing margi Boepati Padjang kapetoek Patih Blambangan ambekta bojongan. Sasampoening takèn-tinakèn sarta sami matoer perloening lampah. Patih Blambangan sabojonganipoen kaadjak wangsoel dateng doesoen Tawoen, sanalika wangsoel.

Katjarijos doesoen Tawoen, inggih poenika pradjoerit Mataoen (Hastjarja) ingkang lenggah sakantjanipoen nengga gerahipoen Radèn Sinarawita, gerahipoen sangsaja ngranoehi, katah oesada wangsoel boten toemama, ngantos dados tiwasipoen. Lajon kakoeboer dateng Setana (Plémbangan). Dèrèng dangoe sawangsoelipoen ingkang sami saking koeboeran, katoengka raméning tetijang doesoen alok-alok wonten kraman [kètjoe].

Pradjoerit Padjang ingkang sami wonten ing doesoen Tawoen

(*) Malah saladjengipoen pasaréan Datoek Palémbang kapindah kempal ing gedong pasaréanipoen Kangdjeng Ratoe Kalinjamat dateng Kita ageng.

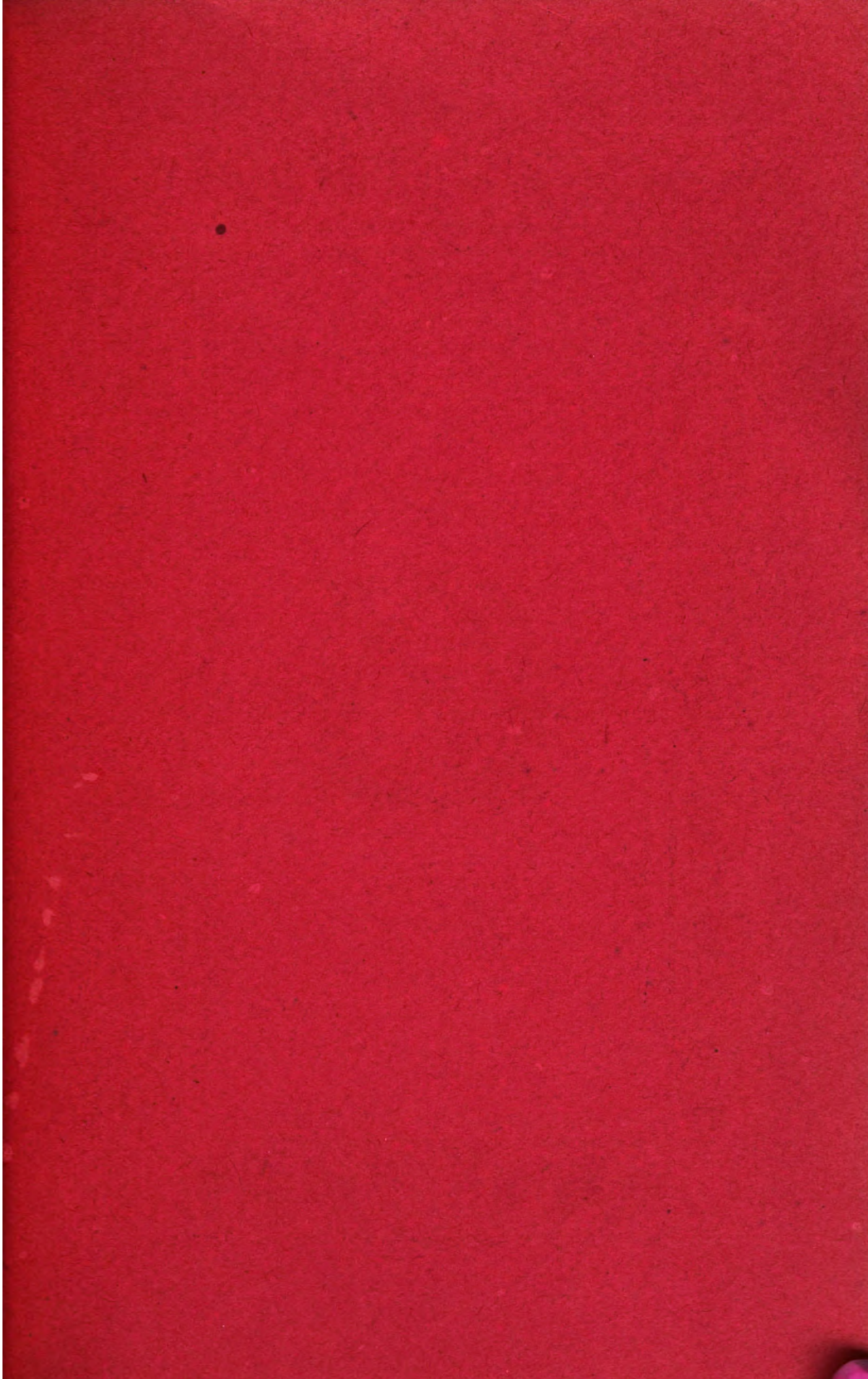
Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/ucl.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

tjantjoet sikep gegaman njatakaken, wasana sareng sampoen tjelak, njata jèn Boepati oetoesan saking Padjang mangsoelaken Poetri bojongan.

Boepati Padjang, Patih Blambangan saha Pradjoerit Mataoen sami lenggahan tansah mbrebes mili, loeh delèwèran, nggalih roebédaning ngagesang. Sasampoening wartos-winartosan, Boepati saha para pradjoerit wangsoel ḍateng Padjang Patih Blambangan goemantos Adipati, para Poetri ndikakaken mbekta wangsoel ḍateng Blambangan. Saladjengipoen Pradjoerit Mataoen dedoenoeng ing Tawoen ngantos adjal.

TAMAT.

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google
Digitized by Google
Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Generated at Columbia University on 2025-02-18 22:26 GMT / https://hdl.handle.net/2027/uc1.b4229019
Public Domain in the United States, Google-digitized / http://www.hathitrust.org/access_use#pd-us-google

Digitized by Google

Original from
UNIVERSITY OF CALIFORNIA